

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta**

**Analýza obchodu s exempláři savců
chráněných konvencí
CITES mezi EU a třetími zeměmi**

Diplomová práce

Bc. Kateřina Kucírková

vedoucí práce
doc. RNDr. Ing. Josef Rajchard, Ph.D.

konzultant
RNDr. Ondřej Klouček, Ph.D.

České Budějovice 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Českých Budějovicích, 29.3.2013

Podpis:

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, 29.3.2013

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala především mému školiteli doc. RNDr. Ing. Josefu Rajchardovi za vedení mé diplomové práce, konzultantovi RNDr. Ondřejovi Kloučkovi a Ing. Jiřině Jurdákové za poskytnutí potřebných materiálů, pomoc a připomínky k vlastnímu zpracování práce a Bc. Markétě Jariabkové za pomoc při statistickém vyhodnocování. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mi poskytli potřebné informace a pomohli s realizací této práce. Mé díky patří také rodině a přátelům za jejich neustálou podporu po celou dobu studia.

ABSTRAKT

Nadměrný obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, společně s destrukcí a znečišťováním přírody a šířením nepůvodních druhů, je jedním z hlavních příčin ohrožení biodiverzity na Zemi. Předmětem této práce je vyhodnocení mezinárodního obchodu s vybranými skupinami CITES savců se zaměřením na lidoopy a nosorožce mezi Evropskou unií a třetími zeměmi v letech 2000 – 2009 dle výročních zpráv CITES EU. Obchod byl rozdělen na export a import a v rámci těchto dvou kategorií byly hodnoceny hlavní obchodované druhy, typy exemplářů, země dovozu a vývozu, původ a účel obchodovaných exemplářů.

Bylo zjištěno, že trend vývozu i dovozu dle počtu obchodních zásilek u lidoopů stoupal. U nosorožců trend vývozu dle počtu obchodních zásilek klesal, trend dovozu stoupal.

Klíčová slova: CITES, mezinárodní obchod, savci, lidoopi, nosorožci, vývoz, dovoz

ABSTRACT

Unsustainable international wildlife trade together with destruction and pollution of wild nature and spread of the invasive species, has long been recognised as a major threat to biodiversity. The subject of this thesis is an evaluation of international trade with some groups of mammals (Great apes and Rhinos) covered by CITES convention between European Union and third countries according EU Annual Reports in 2000 – 2009. The trade has been divided into export and import and within these categories were evaluated main traded species, types of specimens, exporter and importer, source and purpose of the trade.

It was found the trends of Great apes export and import increased, trend of Rhinos export decreased, the trend of Rhinos import increased over this period.

Keywords: CITES, international trade, mammals, Great apes, Rhinos, export, import

Obsah

1 Úvod	8
2 Literární řešerše	9
2.1 Úmluva CITES	9
2.2 CITES ve světě.....	10
2.2.1 Struktura CITES	11
2.2.2 Strategická vize 2008 – 2013	11
2.2.3 Přílohy CITES	12
2.3 CITES v EU	14
2.3.1 Přílohy CITES dle EU	15
2.4 CITES v ČR.....	17
2.4.1 Výkonný, vědecký a kontrolní orgán ČR.....	17
2.4.2 Vnitrostátní a vnitrouníjní obchod	18
2.4.3 Obchod se třetími zeměmi	18
2.5 Druhévé programy CITES	19
2.5.1 MIKE.....	19
2.5.2 ETIS	21
2.5.3 Lidoopi	23
2.5.3.1 Indonésie	24
2.5.3.2 Kambodža a Thajsko	25
2.5.3.3 Malajsie	26
2.5.3.4 Ohrožení lidoopů	27
2.6 Nosorožci.....	29
3 Metodika	32
4 Výsledky	34
4.1 Obchod se všemi exempláři CITES savců	34
4.2 Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů	35
4.2.1 Vývoz z EU.....	35
4.2.1.1 Hlavní vyvážené druhy.....	37
4.2.1.2 Země dovozu	37
4.2.1.3 Země vývozu	40
4.2.1.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu	42

4.2.2 Dovoz do EU.....	43
4.2.2.1 Hlavní dovážené druhy	45
4.2.2.2 Země dovozu	45
4.2.2.3 Země vývozu	48
4.2.2.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu	51
4.3 Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců.....	52
4.3.1 Vývoz z EU.....	52
4.3.1.1 Hlavní vyvážené druhy.....	53
4.3.1.2 Země dovozu	54
4.3.1.3 Země vývozu	56
4.2.1.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu	58
4.3.2 Dovoz do EU.....	59
4.3.2.1 Hlavní dovážené druhy	60
4.3.2.2 Země dovozu	61
4.3.2.3 Země vývozu	63
4.3.2.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu	66
4.4 Statistické vyhodnocení obchodu	67
4.4.1 Statistické vyhodnocení obchodu s lidoopy	67
4.4.2 Statistické vyhodnocení obchodu s nosorožci.....	68
5 Diskuze	69
5.1 Obchod se všemi exempláři savců	69
5.2 Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů	70
5.3 Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců.....	71
6 Závěr.....	72
7 Seznam použité literatury	75
8 Přílohy.....	86

1 Úvod

Nadměrný obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, společně s destrukcí a znečišťováním přírody a šířením nepůvodních druhů, je jedním z hlavních příčin ztráty biodiverzity na Zemi. Aby se zabránilo neudržitelnému využívání přírody za účelem obchodního zisku, navrhl Světový svaz ochrany přírody (IUCN) mezinárodní dohodu, která byla přijata v roce 1973 a je známá jako Úmluva CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora).

Hlavními importními oblastmi živočichů a rostlin chráněných Úmluvou CITES jsou většinou rozvojové země. Největším dovozcem produktů z volné přírody je Evropská unie. Obchoduje se nejen s živými živočichy a rostlinami, ale také s nejrůznějšími výrobky a odvozeninami z nich, od potravin a léčiv přes kožené zboží, hudební nástroje, exotická tropická dřeva, až po turistické upomínkové předměty.

Náplní diplomové práce je vyhodnocení mezinárodního obchodu s vybranými skupinami CITES savců se zaměřením na lidoopy a nosorožce mezi Evropskou unií a třetími zeměmi dle výročních zpráv CITES EU.

Cílem této práce je zodpovězení následujících otázek:

1. Jaké jsou trendy v početnosti dovozu a vývozu? Stanovení hypotézy, že obchod se v průběhu sledovaného období zvyšuje.
2. S jakými druhy se nejčastěji obchoduje?
3. S jakými typy exemplářů se nejvíce obchoduje?
4. Jaké jsou hlavní země dovozu a vývozu?
5. Jaký je původ a účel obchodovaných exemplářů?

Takováto analýza obchodu s ohroženými druhy CITES savců nebyla dosud v České republice zpracována. Výsledky této práce mohou být využity kompetentními orgány státní správy CITES pro hodnocení naplňování Úmluvy CITES na území EU.

2 Literární rešerše

2.1 Úmluva CITES

Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES – the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) byla vypracována v důsledku usnesení členů IUCN (Světový svaz ochrany přírody), přijatého v roce 1963 v Nairobi. Plné znění úmluvy CITES (dále jen „Úmluva“) bylo dohodnuto v roce 1973 ve Washingtonu DC. Úmluva CITES nabyla platnosti 1. července 1975 – ratifikovalo ji prvních 10 států. Československo přistoupilo k Úmluvě 28. února 1992 jako 114. stát a po rozdělení ČSFR se stala Česká republika smluvní stranou k 1.1.1993. V Evropské unii je Úmluva prováděna jednotným způsobem na základě legislativy Evropských společenství (ES), která u nás začala platit od data vstupu ČR do EU dne 1. 5. 2004. V současné době má Úmluva 177 smluvních stran včetně všech 27 členských států EU (CITES, 2013a; MŽP, 2013a).

V preambuli Úmluvy je uvedeno následující:

- volně žijící živočichové a planě rostoucí rostliny jsou ve svých překrásných a mnohotvárných formách nenahraditelnou součástí přírodních systémů Země, které musí být chráněny pro současnou generaci i pro generace příští
- smluvní strany si jsou vědomy stále rostoucí hodnoty volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z hlediska estetického, vědeckého, kulturního, rekreačního a ekonomického
- lid a státy jsou a mají být nejlepšími ochránci své vlastní fauny a flóry
- pro záchranu určitých druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin před jejich nadměrným využíváním mezinárodním obchodem je nezbytná mezinárodní spolupráce (AOPK, 2013a; Úmluva CITES, 1973).

Cílem Úmluvy je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby se zabránilo vyhubení jednotlivých druhů v přírodě z důvodu nadměrného využívání pro komerční účely. Úmluva reguluje zejména obchod s exempláři ohrožených druhů získaných z volné přírody, kontroluje však i obchod s živočichy odchovanými v zajetí nebo

člověkem vypěstovanými rostlinami těch druhů, které jsou v přírodě ohroženy. Ve většině případů se však Úmluva nedotýká domestikovaných zvířat ani kulturních rostlin (CITES, 2013a; Kučera, 2009).

Úmluva je globální mezinárodní smlouvou v rámci Organizace spojených národů a je považována za jeden z významných nástrojů světové strategie ochrany přírody. Jde o smlouvu, která je podporována významnými mezinárodními ochránářskými nevládními organizacemi, jako je IUCN, WWF (Světový fond pro přírodu) aj. Z hlediska boje proti nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy je významná velmi dobrá spolupráce s Interpolem a Světovou organizací celních orgánů (WCO). Interpol zřídil zvláštní pracovní skupinu pro potírání mezinárodně organizovaného nezákonného obchodu s ohroženými druhy (Kučera, 2009; AOPK, 2013a).

2.2 CITES ve světě

Obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami přesahuje hranice států, snaha regulovat ho tedy vyžaduje mezinárodní spolupráci. V současné době je pod různým stupněm ochrany více než 32000 druhů zvířat a rostlin. Každoročně je mezinárodní obchod odhadován v řádu miliard dolarů, přičemž se neustále rozšiřuje (Roe, 2008), např. v roce 2005 byl odhadován na 21 miliard dolarů (Engler, Parry-Jones, 2007). Obchod je rozmanitý, od živých zvířat a rostlin po nejrůznější odvozeniny z nich, včetně výrobků, koženého zboží, hudebních nástrojů, exotických tropických dřev, různých suvenýrů a využití v tradiční medicíně (CITES, 2013a). Studie Rosen, Smith (2010) uvádí, že jihovýchodní Asie je „hotspotem“ ilegálního obchodu s ohroženými živočichy a rostlinami. Úroveň využití některých živočišných a rostlinných druhů je velmi vysoká a obchod s nimi, společně s jinými faktory, jako je např. ztráta životního prostředí, šíření nepůvodních druhů a chorob aj., může způsobit jejich vyhynutí ve volné přírodě (Karesh *et al.*, 2005). Mnoho druhů není obchodem přímo ohroženo v současné době, ale jejich zařazení do Příloh CITES vede k zajištění udržitelnosti jejich existence do budoucna (CITES, 2013a).

Každý přesun druhů uvedených v Přílohách CITES (dovoz, vývoz, zpětný vývoz) na něž se Úmluva vztahuje, musí být povolen prostřednictvím permitů (dovozní a vývozní povolení, potvrzení o zpětném vývozu). Každá smluvní strana Úmluvy musí

jmenovat jeden nebo více výkonných orgánů odpovědných za správu systému licencí a jeden nebo více vědeckých orgánů, které hodnotí dopady obchodu na stav těchto druhů.

Všechny státy, které se rozhodly připojit k Úmluvě, se zavázaly implementovat ji do svých stávajících vnitrostátních právních předpisů (AOPK, 2013b).

2.2.1 Struktura CITES

Sekretariát CITES se sídlem v Ženevě ve Švýcarsku je podřízen Programu Spojených národů pro životní prostředí (UNEP). Jeho hlavní úkol spočívá v koordinaci činnosti mezi jednotlivými stranami a jejich národními výkonnými orgány, v soustřeďování informací o rozsahu mezinárodního obchodu se zvířaty a rostlinami chráněnými Úmluvou a v neposlední řadě organizuje Konference členských zemí a zasedání řídicích a odborných orgánů CITES. Sekretariát spolupracuje se Světovým monitorovacím centrem ochrany přírody UNEP (WCMC – World Conservation Monitoring Centre) a monitorovací sítí TRAFFIC (Trade Record Analysis of Flora and Fauna in Commerce) a odbornými institucemi z Cambridge (UK), které se zabývají sledováním a vyhodnocováním údajů o obchodu s ohroženou přírodou (Kučera, 2009).

WCMC jménem Sekretariátu CITES spravuje databázi obchodu s ohroženými druhy a databázi CITES druhů. Zde jsou k naleznutí podrobné informace o významu ochrany určitého druhu. WCMC také podporuje Evropskou komisi při provádění právních předpisů pro Evropskou unii při obchodování s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami a zpracovává výroční zprávy CITES Evropského společenství z výročních zpráv, které předložily členské státy EU (UNEP-WCMC, 2013).

Vrcholným setkáním členských států Úmluvy jsou Konference smluvních stran, pořádané každé dva až tři roky, kde jsou řešeny aktuální otázky problematiky regulace obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Poslední Konference (CoP16) proběhla v březnu 2013 (CITES, 2013b).

2.2.2 Strategická vize 2008 – 2013

Cíle Úmluvy byly naposledy formulovány ve Strategické vizi CITES z roku 2007:

- přispívat k ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin jako k nedílné součásti ekosystému, na které závisí celý život
- zahrnout kulturní, sociální a ekonomické faktory v rozvojových a hospodářsky vyspělých zemích při tvorbě politiky v oblasti mezinárodního obchodu
- podporovat transparentnost a zapojení široké veřejnosti v rozvoji ochranné politiky
- zajistit, aby jednotný a mezinárodně dohodnutý přístup založený na vědeckých poznatcích byl aplikován na všechny druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které jsou předmětem neudržitelného mezinárodního obchodu (CITES, 2013d).

Úmluva podle strategické vize významně napomáhá k uskutečňování některých cílů Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD), zejména k udržitelnému využívání ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací obchodu s nimi. Úmluva tak přispívá i k dosažení některých z Rozvojových cílů tisíciletí (OSN, 2000), zejména v boji proti chudobě (AOPK, 2013a; CITES, 2013d).

2.2.3 Přílohy CITES

Podle stupně ohrožení jsou exempláře rozděleny do tří kategorií:

Příloha I:

- druhy přímo ohrožené vyhynutím, které jsou nebo by mohly být ohroženy mezinárodním obchodem, přičemž obchod s exempláři těchto druhů je povolen pouze ve výjimečných případech (např. pro zoologické zahrady, vědecký výzkum)
- dovozní povolení, vývozní povolení nebo potvrzení o zpětném vývozu vydává výkonný orgán státu dovozu, vývozu nebo zpětného vývozu (CITES, 2013e; Úmluva CITES, 1973)

Příloha I obsahuje na 500 druhů živočichů a 300 druhů rostlin, ze savců se jedná např. o všechny lidoopy, lemury, pandy a některé druhy medvědů, opic, velké kytovce a delfíny, o řadu druhů kočkovitých šelem, oba druhy slonů, nosorožce aj. (CITES, 2013f).

Příloha II:

- zahrnuje druhy, které nejsou přímo ohrožené vyhynutím nebo vyhubením, ovšem obchod s nimi musí být regulován, aby se zabránilo využívání neslučitelné s jejich přežitím, a také zahrnuje druhy snadno zaměnitelné za exempláře řazené v Příloze I
- dovozní povolení není nutné, pokud to nevyžaduje vnitrostátní právo, vývozní povolení nebo potvrzení o zpětném vývozu vydává výkonný orgán státu vývozu nebo zpětného vývozu (CITES, 2013e; Úmluva CITES, 1973)

Příloha II obsahuje na 4 000 druhů živočichů a 28 000 druhů rostlin, ze savců sem např. patří všechny *) opice, kytovci, vydry a kočkovité šelmy, hroši, pekari, luskouni, řada druhů antilop, nandu pampový aj.

*) kromě druhů zahrnutých v Příloze I (CITES, 2013f).

Na každém zasedání Konference smluvních stran Úmluvy jsou předkládány návrhy pro zařazení či naopak vyřazení druhů uvedených v Příloze I a II. Tyto pozměňovací návrhy jsou diskutovány a poté předloženy k hlasování všem smluvním stranám (CITES, 2013e; Úmluva CITES, 1973).

Příloha III:

- obsahuje druhy, které jsou chráněny alespoň v jedné zemi, která požádala ostatní smluvní strany Úmluvy o pomoc při kontrole mezinárodního obchodu
- pro vývoz ze státu, který zahrnuje druh v Příloze III, je povinnost mít vývozní povolení vydané výkonným orgánem daného státu, pro vývoz z kteréhokoli jiného státu je nutné mít potvrzení o původu exempláře.

Příloha III zahrnuje 250 druhů živočichů a 45 taxonů rostlin (CITES, 2013e; Úmluva CITES, 1973).

Pokud se jedná o vývoz nebo zpětný vývoz do státu nebo ze státu, který není stranou této Úmluvy, mohou strany místo povolení a potvrzení požadovaných touto Úmluvou uznat podobné dokumenty, vydané kompetentními orgány dotyčného státu, pokud v zásadě odpovídají požadavkům Úmluvy CITES (Kučera, 2011).

V článku VII Úmluvy je umožněno nebo přímo vyžadováno, aby smluvní strany přijaly některé výjimky z obecných zásad uvedených v Přílohách I a II, a to zejména v následujících případech:

- pro exempláře v režimu tranzitu

- pro exempláře, které byly získány před přijetím ustanovení Úmluvy, na něž se vztahovala
- pro exempláře, které jsou osobního nebo rodinného charakteru
- pro zvířata, která byla "odchovaná v zajetí"
- pro rostliny, které byly "uměle vypěstovány"
- pro vzorky, které jsou určeny pro vědecký výzkum
- pro zvířata nebo rostliny, které jsou součástí putovní sbírky nebo výstavy (CITES, 2013e; Úmluva CITES, 1973).

2.3 CITES v EU

Evropská unie reguluje mezinárodní a vnitroujinní obchod s exempláři CITES jednotným způsobem (Kučera, 2011). Ve vztahu k Úmluvě CITES tedy EU funguje jako jeden celek a Úmluva se zde provádí jednotně na základě Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (ve znění podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 398/2009) a Nařízení Komise (EU) č. 1158/2012 ze dne 27. listopadu 2012, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Dalšími důležitými předpisy jsou: Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi; Nařízení Komise (ES) č. 100/2008 ze dne 4. února 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 865/2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97, pokud jde o soubory vzorků a určité formalities týkající se obchodu s druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin; Nařízení Komise (EU) č. 791/2012 ze dne 23. srpna 2012, kterým se mění nařízení (ES) č. 865/2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97, pokud jde o některá ustanovení týkající se obchodu s druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin; Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 792/2012 ze dne 23. srpna 2012, kterým se stanoví vzor formuláře povolení, potvrzení a dalších dokumentů uvedených v nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a mění nařízení Komise (ES) č.

865/2006; Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 757/2012 ze dne 20. srpna 2012 o pozastavení dovozu exemplářů některých druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin do Unie (European Commission, 2013a).

Nařízení EU jsou obecně závaznými a bezprostředně účinnými právními předpisy na celém území EU. Nařízení tedy platí jako zákon pro členské státy, jejich občany, fyzické i právnické osoby ve všech zemích unie. Předpisy EU jsou v mnohém ohledu přísnější než Úmluva. Namísto seznamů druhů chráněných podle Úmluvy CITES (Přílohy I, II a III) platí v EU seznamy živočichů a rostlin podle Příloh A, B, C a D (AOPK, 2013c; European Commission, 2013b).

Nařízení Rady (ES) č. 338/97 reguluje také obchod a jiné nakládání s exempláři CITES v rámci EU, což je považováno za vnitrostátní obchod (Kučera, 2011, Nařízení Rady (ES) č. 338/97).

2.3.1 Přílohy CITES dle EU

V celé EU platí seznamy druhů podle příloh A, B, C a D, které jsou uvedeny v nařízení Komise (ES) č. 101/2012 k Nařízení Rady (ES) č. 338/97. Příloha A zhruba odpovídá Příloze I Úmluvy, B – Příloze II a C – Příloze III. Přílohu D tvoří seznam druhů, pro něž platí podle čl. 4 odst. 4 Nařízení Rady (ES) č. 338/97 povinnost dovozců hlásit dovoz celním orgánům EU vyplněním předepsaného oznámení o dovozu. S výjimkou několika málo druhů z Přílohy III Úmluvy, vůči kterým mají členské státy EU výhradu, jsou v Příloze D další druhy, které nejsou chráněny Úmluvou CITES (Kučera, 2011).

Přesuny druhů uvedených v Přílohách A, B (dovoz, vývoz, zpětný vývoz), musí být povoleny prostřednictvím permitů (dovozní a vývozní povolení, potvrzení o zpětném vývozu) (European Commission, 2013).

Příloha A:

- druhy zařazené do Přílohy I Úmluvy, u nichž členské státy nevznesly výhradu
- jakýkoli druh, který je nebo může být předmětem poptávky za účelem využívání ve Společenství nebo mezinárodního obchodu a kterému buď hrozí vyhynutí, nebo je tak vzácný, že jakýkoli objem obchodu by ohrozil přežití druhu nebo patří do rodu, z něhož většina druhů je zařazena do Přílohy A, nebo který je druhem, jehož většina poddruhů je zařazena do Přílohy A

- dovoz a vývoz exemplářů z volné přírody je možné povolit jen výjimečně za přísných podmínek, tj. v podstatě jen k ochranářským a nezbytným vědeckým nebo biomedicínským účelům, a v žádném případě ne k převážně komerčním účelům

Příloha B:

- druhy zařazené do Přílohy II Úmluvy a zároveň nezařazené do přílohy A, přičemž u nich členské státy nevznesly výhradu
- druhy zařazené do Přílohy I Úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada
- jakýkoli jiný druh, který není zařazen do Přílohy I ani II Úmluvy, který je předmětem mezinárodního obchodu v objemech, jež by mohly být neslučitelné a jehož zařazení do této Přílohy z důvodu podobnosti jeho vzhledu s jinými druhy zařazenými do Přílohy A nebo do Přílohy B je nezbytné pro zajištění účinné kontroly obchodu s exempláři takových druhů
- druhy, u kterých bylo zjištěno, že zavedení živých exemplářů do přírodního prostředí Společenství by představovalo ekologické ohrožení původních druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve Společenství
- pro povolení obchodu je hlavní podmínkou dodržení dlouhodobé udržitelnosti odběru exemplářů z volné přírody, k čemuž se vyjadřují vědecké orgány

Příloha C:

- druhy zařazené do Přílohy III Úmluvy a zároveň nezařazené do přílohy A nebo B, přičemž u nich členské státy nevznesly výhradu;
- druhy zařazené do Přílohy II Úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada
- platí zde stejná kritéria jako pro Přílohu B v případě obchodu se státy, které daný druh zařadily do Přílohy C – v případě jiných států je potřeba pouze vydání potvrzení o původu, z něhož musí být zřejmé, že exemplář nepochází ze státu, který daný druh zařadil do Přílohy C

Příloha D:

- druhy, které nejsou zařazeny do Příloh A – C a které jsou do Společenství dováženy v počtech, jež jsou dostatečným opodstatněním pro sledování;
- druhy zařazené do Přílohy III Úmluvy, u nichž byla vznesena výhrada

- dovoz se monitoruje na základě oznámení o dovozu předkládaných dovozci a vývoz se nereguluje (Nařízení Rady (ES) č. 338/97).

2.4 CITES v ČR

Po vstupu ČR do EU nabyt účinnosti zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. V červnu roku 2010 nabyt platnosti vyhláška č. 210/2010 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 100/2004 Sb. Podle novely zákona č. 100/2004 Sb., která nabyt účinnosti 1. ledna 2010, vzniká chovatelům povinnost vedení záznamů o chovu a o obchodu. Každý, kdo chová či obchoduje s exempláři z Přílohy A nebo B, je povinen o tom vést písemné záznamy. Ze zákona vyplývá povinnost registrace držených nebo chovaných druhů, které jsou uvedeni v Příloze A. Tuto registraci provádějí krajské úřady - seznam povinně registrovaných druhů CITES je ve vyhlášce č. 210/2010 Sb. (Kučera, 2011; zákon č. 100/2004). V roce 2011 byl zákon č. 100/2004 Sb. novelizován zákonem č. 467/2011 ze dne 6. prosince 2011.

2.4.1 Výkonný, vědecký a kontrolní orgán ČR

Výkonným orgánem s vrcholnou působností je Ministerstvo životního prostředí ČR, regionálními výkonnými orgány jsou krajské úřady. MŽP zajišťuje styk s Komisí a se Sekretariátem Úmluvy, určuje vědecké orgány a uděluje veškeré permity potřebné k dovozu či vývozu (zákon č. 100/2004 Sb.). MŽP ČR doporučuje všem potencionálním dovozcům exemplářů CITES z nesmluvních států, aby si ověřili předem u MŽP, jestli lze doklad nesmluvního státu akceptovat pro dovoz do EU. V případě dovozu exempláře s neověřeným dokladem pak dovozce riskuje postih anebo i zabavení exempláře ze strany celních a kontrolních orgánů EU (Kučera, 2011).

V rámci své působnosti registruje MŽP provoz chovných a pěstebních zařízení, zřizuje záchranná centra pro zadržené nebo zabavené živé exempláře živočišného nebo rostlinného druhu a hradí náklady na jejich péči (zákon č. 100/2004 Sb.).

Další výkonné orgány s kompetencí vydávat rostlinolékařská osvědčení jako potvrzení CITES k vývozu rostlinných exemplářů jsou Státní rostlinolékařské správy (Klouček, Kučera, 2011).

Vědeckým orgánem CITES s celostátní působností je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Shromažďuje a vyhodnocuje informace v oblasti CITES jak na území ČR, tak v zahraničí. Vyjadřuje se k návrhu na zřízení záchranných center CITES, k registraci chovných a pěstebních zařízení, ke splnění podmínek při udělování výjimek ze zákazu obchodních činností a k dovozům a vývozům rostlin a živočichů chráněných zákonem č. 100/2004 Sb. Také zajišťuje poradenskou činnost při řešení odborných otázek v oblasti CITES (AOPK, 2013d).

Funkci kontrolního orgánu zastává Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP). Kontroluje dodržování zákonů v oblasti CITES, může ukládat opatření a zjišťovat totožnost osob. V případě pochybností může ČIŽP podezřelé exempláře CITES zadržet případně i zabavit (ČIŽP, 2013).

Jiným kontrolním orgánem CITES je Generální ředitelství cel. Ta provádí kontrolu nad zbožím podléhajícím celnímu dohledu a má rovněž pravomoc zadržet podezřelé exempláře (Klouček, Kučera, 2011).

2.4.2 Vnitrostátní a vnitrouijní obchod

Česká republika je součástí evropského společného trhu umožňujícího volný pohyb zboží uvnitř hranic EU. Prakticky není rozdíl mezi vnitrostátním obchodem a obchodem s ostatními členskými státy EU. Vnitrouijní obchod s exempláři CITES upravuje jednotným způsobem zejména čl. 8 a 9 Nařízení Rady (ES) č. 338/97. Členské státy však mohou mít přísnější opatření, jeli to v souladu se základními smlouvami o EU, zejména pokud jde o držení exemplářů CITES na základě předpisů o ochraně přírody (v ČR zákon č. 114/1992 Sb.) anebo předpisů o ochraně zdraví a života lidí, zvířat a rostlin (např. veterinární a rostlinolékařské předpisy) (European Commission, 2013b; Kučera, 2011).

2.4.3 Obchod se třetími zeměmi

Doklady („permity“) pro obchod s třetími zeměmi vydává Ministerstvo životního prostředí. Za normálních okolností si dovozce nebo vývozce musí doklady CITES opatřit před vlastním dovozem nebo vývozem exemplářů. Permits pro vývoz a dovoz jsou vydávány na formulářích podle legislativy EU k CITES. Všechny státní orgány

(včetně celníků) všech členských států uznávají doklady vydané výkonnými orgány CITES členských států podle Nařízení Rady (ES) č. 338/97 (Kučera, 2011).

Jiné (mírnější) předpisy pro dovoz a vývoz jsou stanoveny pro exempláře osobního nebo rodinného charakteru, pro obchod s biologickými prvky a s některými neživými exempláři. V určitých speciálních případech je možné nahradit jednorázová povolení doklady, které lze používat opakovaně až po dobu tří let. Jedná se o potvrzení o putovní výstavě (kapitola VII nařízení č. 865/2006) a potvrzení o osobním vlastnictví (kapitola VIII nařízení č. 865/2006), o exempláře pro vědecké účely (čl. 7 odst. 4 Nařízení Rady (ES) č. 338/97). Pro vývoz uměle vypěstovaných rostlin druhů z Přílohy B a hybridů rostlin z Přílohy A umožňují předpisy EU používat rostlinolékařská osvědčení namísto vývozních dokladů CITES (Kučera, 2011; zákon č. 100/2004 Sb.).

Problémem může být obchod se státy, které nejsou smluvními stranami Úmluvy CITES. V tomto případě evropská legislativa vychází z Článku X. Úmluvy, kde je napsáno, že "pro vývoz nebo zpětný vývoz do státu nebo dovoz ze státu, který není stranou této úmluvy, mohou strany místo povolení a potvrzení požadovaných touto Úmluvou uznat podobné dokumenty, vydané kompetentními orgány dotyčného státu, pokud v zásadě odpovídají požadavkům této Úmluvy". Takováto dokumentace však musí být vydána pouze orgány, které schválil Sekretariát CITES (Úmluva CITES, 1973).

2.5 Druhé programy CITES

2.5.1 MIKE

Program pro monitorování ilegálního zabíjení slonů (Monitoring the Illegal Killing of Elephants – MIKE) byl schválen usnesením na desátém zasedání Konference smluvních stran Úmluvy CITES (Harare, 1997). Je to monitorovací systém afrických a indických slonů, který poskytuje informace potřebné pro země, kde se sloni přirozeně pohybují, k vytvoření vhodného managementu ochrany a k vybudování institucionálních orgánů pro dlouhodobou ochranu sloních populací (CITES, 2013g).

Tento monitorovací systém má napomáhat k dialogu mezi jednotlivými smluvními stranami CITES a usnadnit rozhodování na Konferenci smluvních stran v záležitostech ochranného statutu slonů. Cílem tohoto monitorovacího programu je:

- zlepšit dovednosti ve sledování sloních populací

- zaznamenávat změny v úrovni nelegálního zabíjení slonů
- získané informace využívat k účinnějšímu vymáhání práv
- posílit regulační opatření potřebná na podporu prosazování práv na ochranu slonů
- získané informace využít ke snížení vzniku konfliktů mezi slonem a člověkem
- podpořit přeshraniční spolupráci vyplývající z přirozené migrace slonů
- zajistit monitorovací systém MIKE tak, aby byl udržitelný i bez externích finančních zdrojů (CITES, 2013h).

Hlavní výhodou monitorovacího systému MIKE jsou zvyšující se znalosti o populacích slonů, o jejich pohybu a lepší porozumění jejich ohrožení. Dalším přínosem je vyhodnocení dopadů vyplývajících z rozhodnutí přijatých podle Úmluvy CITES na ochranu slonů tak, aby politické a ekonomické nástroje v mezinárodním měřítku reagovaly na měnící se trendy. Zprávy o pozorování ohrožených druhů jsou pravidelně k dispozici všem státům, kde se sloni přirozeně vyskytují (CITES, 2013i).

Dosavadní zkušenosti ukazují, že úspěšná implementace programů pro sledování volně žijících živočichů vyžaduje trvalý dohled, koordinaci a spolufinancování do té doby, než je zajištěna soběstačnost států spolupodílejících se na programu MIKE. Především se jedná o osvětu, školení ve zpracovávání a analýze dat, prosazování patřičných zákonů na ochranu slonů a vymahatelnost práv. V současné době není žádný ze zapojených států do programu MIKE schopen sám financovat náklady spojené s programem MIKE (CITES, 2013g; CITES, 2013h).

Dle zprávy z 15. zasedání Konference smluvních stran (Katar, 2010) vyplývají následující fakta. Nashromážděná data z let 2002 až 2009 vykazují na 6566 zaznamenaných mrtvých slonů z Afriky a Asie. V letech 2002 až 2009 úroveň pytláctví slonů poklesla nebo zůstala stabilní, v následujících letech však prudce stoupla a vrcholu dosáhla v roce 2008. V roce 2009 byl již zaznamenán pokles úrovně pytláctví (Burn *et al.*, 2011; CITES, 2013g). Primárním faktorem pro pytláčení je slonovina, sekundární je sloní maso (Stiles *eds.*, 2013).

Pouze v Africe bylo do systému MIKE zavedeno na 8575 záznamů o mrtvých slonech v letech 2002 až 2011, z 27 zemí Afriky. Odhaduje se však, že počet zabitých slonů je v řádu desetitisíců. Za poslední roky se tedy nelegální zabíjení slonů v Africe nezmenšilo, naopak se od roku 2006 zvyšuje. Důvody pytláctví zůstávají stejné, jako je

uvedeno výše a v letech 2009, 2010 a 2011 došlo dokonce k upevnění organizovaného zločinu a korupce v obchodu se slonovinou na africkém kontinentě (váha zabavené slonoviny se pohybovala kolem 53,400 kg). Zkonfiskovaná slonovina pocházela nejčastěji z Tanzanie nebo Keni a pravděpodobně měla putovat do Číny a Thajska (CITES, 2013i).

Nejdůležitějším ukazatelem úrovně pytláctví je účinnost národních vlád – země s nízkou vládní účinností nebo s nízkým Indexem lidského rozvoje mají vyšší úroveň pytláctví. Největší podíl pytláctví zaznamenala střední Afrika, naopak nejnižší Asie.

Na základě omezené dostupnosti ověřených důkazů, nelze odvodit vztah mezi rozhodnutími CITES a úrovní a trendy v pytláctví slonů. Dosavadní výsledky také ukazují, že úroveň pytláctví se liší jak na úrovni jednotlivých zemí, tak i mezi jednotlivými lokalitami v rámci daných států. To naznačuje, že vnitřní faktory na národní a regionální úrovni určují rozdílné ceny v pytláctví – ne však pouze podle úrovně vládní účinnosti (CITES, 2013g). Podrobná analýza uskutečněná v Keni ilustruje rozdíly v cenách za pytláčení, které se odvíjejí od vládního systému, způsobu využívání půdy, politické a vojenské nejistoty a (ne)účinnosti vymáhání práv na ochranu slonů (CITES, 2013i).

Největší legální obchod se slonovinou byl zaznamenán z Botswany, JAR a Zimbabwe do Číny a Japonska ke konci roku 2008 (CITES, 2013i).

2.5.2 ETIS

The Elephant Trade Information System (ETIS) je komplexní informační systém pro sledování nelegálního obchodu se slonovinou a jiných sloních produktů. Cíle tohoto systému byly stanoveny obdobně jako u programu MIKE, ovšem s tím rozdílem, že nejdůležitější je zaznamenávání a analyzování úrovně a trendů v nelegálním obchodě, než monitorování nezákonného zabíjení slonů (CITES, 2013j; CITES, 2013k).

Hlavní složkou ETIS je databáze exemplářů slonů, které byly zabaveny po celém světě od roku 1989. Od svého založení je systém ETIS řízen monitorovací sítí TRAFFIC.

Monitorování nelegálního obchodu se sloními exempláři a nelegálního zabíjení slonů bylo poprvé dohodnuto na 10. zasedání Konference smluvních stran, kdy bylo přijato usnesení o Obchodu s exempláři slonů. Předchůdcem systému ETIS byl systém

BIDS (Bad Ivory Database System), který již dnes neexistuje (veškerá původní data byla převedena do systému ETIS v roce 1999).

Monitorovací síť TRAFFIC je pověřena zpracováním celkové zprávy z údajů vedených systémem ETIS – k posouzení faktorů vyplývajících z cílů systému ETIS – pro každé zasedání Konference smluvních stran. Od roku 1997, kdy bylo vedeno zhruba 4000 záznamů ze 40 zemí světa, došlo k velkému zvýšení na více než 10 400 záznamů ze 77 zemí celého světa (CITES, 2013j).

V nelegálním obchodě se slonovinou jsou na prvních deseti místech Kamerun, Čína, Demokratická republika Kongo, Džibutsko, Etiopie, Japonsko, Nigérie, Thajsko, Uganda a Spojené státy americké. V tab. 1 je uveden odhadnutý objem zabavené slonoviny v letech 1989 – 2004 (CITES, 2013m).

Rok	Surová slonovina		Polozpracovaná slonovina		Zpracovaná slonovina		Celková váha
	ks	kg	ks	kg	ks	kg	
1989	3049	17403	15062	764	5095	424	18591
1990	1573	7226	53308	2403	21151	4490	14119
1991	2814	11459	6286	609	13018	2984	15052
1992	2560	12773	2815	205	9622	3477	16 455
1993	2982	13058	22651	1310	7883	2161	16 529
1994	3071	13058	12420	640	33739	6691	20 389
1995	1647	6655	12072	594	10839	1204	8 453
1996	6012	15598	36709	1662	4358	863	18 123
1997	1603	7084	7703	443	5229	799	8 236
1998	2767	9363	561	863	1926	1926	11 375
1999	4121	14778	2482	141	9197	2207	17 126
2000	4555	14897	13464	687	6857	1533	17 117
2001	2422	10462	351	60	12830	2734	13 256
2002	5054	18886	40978	2131	14449	3427	24 444
2003	1008	6008	48	9	1917	490	6 507
2004	168	675	222	8	4368	129	812
celkem	45407	179383	227132	11752	182415	182415	226 674

Tab. 1: Odhadnutý objem zabavené slonoviny v letech 1989 – 2004 (CITES, 2013m).

Nezákonnému obchodu se slonovinou velice nahrává vysoká úroveň korupce a obtížné vymáhání práv. V prvním sledovaném období (1989 – 1996) byl trh s nelegální

slonovinou podstatně nižší, než v druhém sledovacím období (1997 – 2004) (CITES, 2013l). Např. v Ghaně došlo k poklesu obchodování se slonovinou poté, co byly roku 2008 provedeny důkladné razie na místních trzích, při kterých bylo zabaveno několik stovek kilogramů slonoviny a překupníci byli buď pokutováni, nebo uvězněni (Martin, 2010).

Z deseti výše jmenovaných států pouze Čína prokázala zlepšení ve svém úsilí při prosazování účinnosti práv v boji proti nelegálnímu obchodu se slonovinou. Také Etiopie a Thajsko projevily snahu v boji proti nelegálnímu obchodu se slonovinou, problémem ovšem v těchto státech zůstává nedostatečný právní rámec v oblasti ochrany přírody. Většina afrických států též začala chránit své sloní populace (CITES, 2013l).

Velkým problémem i do budoucna bude využívání slonoviny v tradiční asijské medicíně, ať už čínské, thajské či vietnamské (CITES, 2013j).

Hlavním uplatněním systému ETIS by v následujících letech mělo být:

- mapování ilegálních obchodních cest a jejich změn v trasách
- sledování trendů v pašování v rámci geografických regionů a obchodních cest
- profilování nelegálních obchodníků a pašeráků
- hodnocení rizik podle jednotlivých zemí, které napomáhají řešit ilegální obchod
- revize a rychlé šíření nových analýz v mezinárodním měřítku
- systém včasného varování při vzniku nových trendů a nových rizik
- doporučení pro zlepšení prosazování úsilí v boji proti nelegálnímu obchodu na národní, regionální a mezinárodní úrovni (CITES, 2013j).

2.5.3 Lidoopi

Na 13. zasedání Konference smluvních stran CITES (Bangkok, 2004) bylo přijato usnesení o ochraně a obchodu s lidoopy. V roce 2006 se Sekretariáty CITES a GRASP (The Great Apes Survival Partnership) rozhodly podniknout mise do Asie, aby studovaly nezákonný obchod s orangutany. První taková mise proběhla v Indonésii, následovaná dalšími misemi do Thajska a Kambodže a v roce 2007 proběhla v Malajsii. Cíleně byly vybrány tyto země – v Indonésii a Malajsii mají orangutani areál výskytu; Thajsko a Kambodža jsou destinace s významným nelegálním obchodem s orangutany.

Cílem misí bylo/a je do budoucna hlídat vodní toky a silnice vedoucí přes chráněná území, znásobit stávající lesní hlídky, hlídat místní trhy, zapojit domorodé obyvatelstvo do ochrany orangutanů, spolupracovat s nevládními neziskovými organizacemi, podpořit odbornými analýzami vznik nových zákonů aj. (CITES, 2013n).

2.5.3.1 Indonésie

Indonésie přistoupila k Úmluvě CITES v roce 1978. Orangutani jsou na území Indonésie chráněny zákony a vyhláškami od roku 1925 a patří mezi druhy, které potřebují speciální oprávnění podepsané prezidentem k vývozu jakéhokoli exempláře ze země (podobnou ochranu mají ještě sloni, komodští varani, nosorožci a tygři). Orangutani jsou také chráněni dle zákona č. 5 z roku 1990 O ochraně živých zdrojů a jejich ekosystémů, ve kterém je stanoveno, že jakékoli chycení, zranění, převážení nebo držení orangutanů (ať už živých či mrtvých) je považováno za trestný čin. K ochraně orangutanů též přispívají zákony na ochranu při těžbě dřeva. Indonésie se podepsáním Deklarace Kinshasa zavázala k zlepšení ochrany lidoopů a jejich stanovišť. Bohužel tato deklarace není právně vynutitelná (CITES, 2013o).

Pro ochranu orangutanů byla ustanovena zařízení (tj. karantény, záchranná střediska), která splňují vnitrostátní a mezinárodní normy pro péči o zabavená zvířata (např. ve Východním Kalimantanu, Centrálním Kalimantanu a Severní Sumatře). V Národním parku Gunung Palung vznikla monitorovací jednotka, která využívá Lesní policii a místních lidí, kteří pomáhají v hlídání stanovišť s orangutany a získávají informace o místních pytlácích a obchodnících. Nově zřízená mobilní Lesní policie nazývaná SPORC (Quick Response Forest Police Unit) nabrala více jak 900 zaměstnanců, kteří se podílejí na ochraně orangutanů (CITES, 2013p).

U orangutanů se rozlišují dva druhy, které oba pobývají stejné ochrany – *Pongo abelii* (přes 7 000 jedinců ve volné přírodě) a *Pongo Pygmaeus* – *P. p. pygmeus*, *P. p. wurmbii* a *P. p. morio* (přes 57 000 jedinců). Hlavní problém při ochraně orangutanů je ztráta jejich přirozeného prostředí, což má za následek snížení populační expanze orangutanů, čím může být negativně ovlivněna velikost genetického fondu z nedostatků vazeb mezi izolovanými populacemi.

Vhodné lokality jsou v současnosti ohroženy těžbou dřeva, a to jak nezákonnou těžbou dřeva, tak zvyšujícím se počtem palmových plantáží, které vznikají v místech

původních lesů. Orangutani někdy zavítají do plantáží, a proto jsou považováni za škůdce zemědělských plodin. Bohužel jsou pak loveni nebo otravováni.

Jedním z navrhovaných řešení těchto konfliktů je problémové orangutany odchyťovat a předávat dál k nekomerčním účelům zoologickým zahradám anebo je zoologickým zahradám prodávat, čímž by se částečně získávaly finance na jejich ochranu ve volné přírodě. Členové mise v Indonésii doporučují „humánní utracení problémových zvířat“.

Samotné pytláčení není v Indonésii nijak neobvyklé. Nebývá to však kvůli „bushmeatu“, jak je časté například u primátů v Africe. Sušené maso z orangutanů se pašuje ze země pro spotřebu jiných zemí Asie. V některých zemích se používá také tuk a kůže jako určitá forma talismanu na ochranu domů před požárem. Jinou formou pytláčení je odchyt mladých orangutanů, kteří končí v rukou boháčů, kdy se stávají domácími mazlíčky a symbolem společenského postavení. Například na Sumatře vlastní orangutany vysoce postavení vojenští důstojníci nebo místní politici. Při vývozu ze země bývají využity nákladní lodě s vytěženým dřevem, nebo rybářské lodě.

Členové této mise dospěli k závěrům, že:

- značná část veřejnosti nepovažuje orangutany za ohrožený druh, tudíž nedbají jejich ochrany ani nerozumí jejich hodnotě
- ochrannářské snahy v zabránění pytláčení a nelegálního obchodu jsou nedostačující
- neexistuje účinná politika nebo praxe, která by zabránila trestné činnosti na orangutanech

Ze závěrů mise vyplývá, že ochrana orangutanů je v Indonésii silně nedostačující. Sekretariát CITES se zavázal přijmout rozhodnutí vedoucí ke zlepšení ochrany orangutanů v Indonésii (CITES, 2013o).

2.5.3.2 Kambodža a Thajsko

(CITES, 2013q)

Primárním cílem této mise bylo studovat, jak která země postupuje v odhalování nezákonného obchodu s orangutany.

V roce 2004, řada nevládních organizací kontaktovala Sekretariát CITES a vyjádřila své obavy z počtu orangutanů, kteří byli drženi v Safari na předměstí

Bangkoku. Hlavní otázkou bylo, zda takové obrovské množství zvířat (45 000 exemplářů ve 250 různých druzích) může být legálního původu. Sekretariát CITES následně kontaktoval výkonné orgány CITES v Thajsku, aby s jejich podporou prošetřil legálnost držení zvířat. Výsledkem bylo zabavení 102 orangutanů a jejich předání výkonnému orgánu CITES. Vyšetřování ukázalo, že 14 orangutanů bylo importováno do Thajska před rokem 1992 – před rokem, kdy byly přijaty prováděcí předpisy Úmluvy CITES. DNA testy prokázaly, že 31 ze zabavených 102 orangutanů, byli potomci zmíněných 14 orangutanů. Společnost Safari přiznala, že vlastní 57 orangutanů v rozporu s thajskými právními předpisy a podala návrh, že jako vypořádání se jich vzdá a thajské úřady tento návrh přijali. Společnost Safari byla stíhána i v souvislosti jiných trestných činů. Tento případ nelegálně držení orangutanů nebyl v Thajsku ojedinělý.

Podobný rozpor v prokazování legálnosti držení orangutanů nastal v Koh Kong Safari World, v Kambodži. Společnost využívala orangutany ke komerčním účelům (pro převážně veřejná vystoupení), neměla však patřičná povolení před jejich dovozem (Kambodža přistoupila k Úmluvě CITES v červnu 2005). Přestože byly přijaty nové právní předpisy na ochranu nelegálně držení orangutanů, zůstala zvířata v Koh Kong Safari World.

Thajsko stejně jako Indonésie začalo využívat komunikační kanál ASEAN Wildlife Enforcement Network a začalo projednávat možnosti repatriace. V listopadu 2008 bylo 48 orangutanů transportováno do Indonésie, ostatní zvířata zůstala v záchraném centru v provincii Rachaburi.

Znalost právních předpisů, znalost Úmluvy CITES a současná sociálně-ekonomická situace v obou zemích velmi sťažuje prosazování ochrany orangutanů, přírody obecně. Bez podpory Sekretariátu CITES a nevládních neziskových organizací by zůstali i nadále orangutani bez ochrany. Dle závěrů členů mise se situace s ochranou přírody v Thajsku i Kambodži pomalu zlepšuje.

2.5.3.3 Malajsie

(CITES, 2013r)

Na rozdíl od výše zmíněných zemí, má Malajsie velký počet CITES orgánů – některé z nich se zabývají povolovacími permity v záležitostech, jako je rybolov, flóra a exotické dřevo, jiné mají různé geografické zaměření a Úmluva CITES je ve všech třech

oblastech (Poloostrov Malajsie, Sabah, Sarawak) implementována jinak (např. v interpretaci sankcí).

Odhady počtu orangutanů ve státě Sabah z let 2002 a 2003 ukazují na 11 000 orangutanů, což je pokles o 35 % oproti předchozím 20-ti letům. Ve státě Sarawak se odhady pohybovaly kolem 1 100 až 2 100 jedinců. Snížení počtu jedinců v populacích jsou však zapříčiněny ztrátou přirozeného prostředí, ne nelegálním obchodem. Oproti Indonésii, Thajsku a Kambodži je v Malajsii nelegální obchod minimální. Občasné jsou pouze střety orangutanů a zemědělců na palmových plantážích, kdy jsou buď orangutani zastřeleni, nebo ponecháváni jako domácí mazlíčci či jako symbol společenského postavení.

Stát Sabah přijal Akční plán pro orangutany a zavedl Model pro udržitelné lesní hospodaření v rezervaci Dermakot; roku 1963 byla postavena záchranná rezervace Sepilok (4 500 ha). Stát Sarawak spolupracuje s Indonésií na repatriačním programu pro orangutany; jsou zde dvě záchranná centra – Semenggoh a Matang. Oba státy se zapojily také do různých osvětových projektů a snaží se zapojit místní obyvatelstvo do ochrany přírody.

Členové mise doporučují tato záchranná centra jako příklady jiným zemím a Sekretariát CITES jim nevydal žádná doporučení, což vypovídá o kvalitě záchranných center.

2.5.3.4 Ohrožení lidoopů

Stále častěji se lidoopi stávají oblíbenou obchodní komoditou. V posledním desetiletí přicházejí znepokojivé zprávy od mezinárodních odborníků, agentur OSN, ochránářských organizací a médií o organizovaném nelegálním obchodu s lidoopy. Lidoopi se stávají předmětem obchodu po střetech s farmáři na zemědělských půdách, kdy je zastřelena matka a odchyceno mládě, při lovení lidoopů pro „bushmeat“ nebo při cíleném odchytu mláďat. Překupníci pak prodávají lidoopy pochybným zoologickým zahradám a plní poptávku v zábavním turistickém průmyslu (zábavní parky, cirkusy). Lidoopi také stále častěji končí v rukou bohatých a vlivných osobností jako symbol společenského postavení (Alkemadeet *al.*, 2009; Hockings, Humle, 2009; Nellesmann, Newton, 2002; Nellesmann, INTERPOL, 2012; Nijman, 2009; Soorae *ed.*, 2010). Dokonce jsou využíváni k boxerským zápasům v asijském safari (APE NEWS, 2013).

Během let 2005 - 2011 bylo 643 šimpanzů, 48 bonobů, 98 goril a 1 019 orangutanů pocházejících z volné přírody předmětem zdokumentovaného nelegálního obchodu. Jednalo se jak o živé exempláře, tak o části těl či „bushmeat“. Mnohé studie však naznačují, že se šlo pouze o zlomek nelegálně držených lidoopů. Je pravděpodobné, že se v tomto období více jak 22 000 lidoopů stalo součástí nelegálního obchodu, přičemž 64 % připadalo na šimpanze. Průměrná roční ztráta se odhaduje na 3 000 lidoopů, což může mít závažné důsledky na biodiverzitu v regionech, kde jsou lidoopi důležitou součástí ekosystému (Nellemann *eds.*, 2010; Stiles *eds.*, 2013).

Hlavní příčinou ohrožení lidoopů bylo vždy odlesňování, těžba, infrastruktura, lov pro „bushmeat“ a konflikt s lidmi (Benitez-Lopez *et al.*, 2010; Hockings, Humle, 2009; Nellemann *et al.* 2007; Nellemann, INTERPOL 2012) a využívání primátů v tradičních medicínách (Alves *et al.*, 2010). V současné době však roste počet plantáží s olejovými palmami (Bailey, 2010), a zvyšuje se poptávka ze stran asijských zoologických zahrad a soukromých chovatelů. Od roku 2007 bylo exportováno více jak 130 šimpanzů a 10 goril s padělanými povoleními z africké Guiney (Stiles *eds.*, 2013). Vymahatelnost práv a stíhání pašeráků je velmi nedostačující (Caldecott, Miles, 2005; Nellemann, INTERPOL, 2012; Stiles *eds.*, 2013).

Ceny nelegálně prodávaných lidoopů jsou rozličné. Pytlák může prodat živého šimpanze za 50-100 USD, překupníci navýší cenu až o 400 %. Orangutani mohou dosáhnout 1 000 USD při opětovném prodeji a za 400 000 USD se prodaly nelegálně držené gorily do jedné z malajských zoologických zahrad v roce 2002. Samotní pytláci si vydělají jen zlomek z konečné ceny lidoopů (Stiles *et al.*, 2013).

Prognózy naznačují, že areál výskytu lidoopů v Africe a Asii se každoročně snižuje o 2-5 %. V jihovýchodní Asii dochází k rychlé přeměně deštného pralesa na zemědělsko-průmyslovou půdu, tudíž lidoopi ztrácí své přirozené prostředí a častěji se dostávají do konfliktu s lidmi. Pouze malé procento je zachráněno a umístěno v rehabilitačních centrech (Soorae *ed.*, 2010; Visconti *et al.*, 2011).

V současné době se ochranou lidoopů v boji s nelegálním obchodem zabývají například tyto organizace: International Consortium on Combating Wildlife Crime (ICWC), CITES, Great Apes Survival Partnership (GRASP), TRAFFIC, Great Ape Integrity (GAPIN), International Criminal Police Organization (INTERPOL), The Association of

Southeast Asian Nations Wildlife Enforcement Network (ASEAN-WEN), Last Great Ape Organization (LAGA).

2.6 Nosorožci

Nosorožec tuponosý (*Ceratotherium simum*) a nosorožec dvourohý (*Diceros bicornis*) mají areál výskytu v Africe, další tři v Asii (*Rhinoceros unicornis*, *Rhinoceros sondaicus*, *Dicerorhinus sumatrensis*). Asi 80 % ze zbývajících světové populace je v JAR (Scanlon, 2012).

V současné době se odhaduje počet bílých nosorožců na 20 150 – všichni jsou potomky méně než 100 nosorožců původem z JAR (IUCN, 2013). Poslední zbývajících divoká populace ze severních poddruhů (*Ceratotherium simum ssp. cottoni* a *Ceratotherium simum ssp. simum*) z Národního Parku Garamba (Demokratická republika Kongo) je považována za pravděpodobně vyhynulou (IUCN Red List, 2013a). Pouze 4840 nosorožců černých přežívá ve třech poddruzích - *Diceros b. michaeli*, *D. b. minor* a *D. b. bicornis* (IUCN Red List, 2013b). Západní poddruh *D. b. longipes* má status vyhynulého od listopadu 2011 (IUCN Red List, 2013c). Populace obou druhů se od poloviny devadesátých let minulého století neustále zvyšuje.

Rohy nosorožců a jiné produkty, jako je krev, kůže a moč, jsou dlouhodobě důležitými produkty v tradiční asijské medicíně používané ke snížení horečky, při bolesti hlavy a při dalších onemocnění. Záznamy o využívání rohů nosorožců v Číně vedou až do období 200 let př. n. l. (Milliken, Shaw, 2012; Still, 2003; Williams-Leader, 1992). Nikdy však nebyly použity v tradiční medicíně jako afrodiziakum, jak bývá často uváděno (Williams-Leader, 1992). Rohy se též využívají k výrobě rukojetí tradičních dýk zvaných jambia, jež vyjadřují sociální postavení mužů v Jemenu. Vzhledem k tomu, že dovoz nosorožčích rohů do Jemenu byl v roce 1982 zakázán, obchod s rohy se na tomto trhu snížil. Jako náhražky se využívají rohy buvolů či plast (Ayling, 2012; Martin *et al.*, 1997; Martin, Vigne, 2003). V současné době je nosorožčí roh považován také jako symbol společenského postavení (Vaughan, 2012).

Nedávný vzestup pytláctví je úzce spojen se zvýšenou poptávkou po nosorožčích rožích v Asii, zejména ve Vietnamu, kde jsou rohy vnímány jako luxusní zboží a v současné době jako údajný lék na rakovinu. Největší podíl pytláctví byl

zaznamenán v JAR a Zimbabwe (Ammann, 2011; Milliken, Shaw, 2012; TRAFFIC, 2012a). „Ranching“ – farmy s nosorožci – kde jsou nosorožci chováni za účelem prodeje (nejčastěji pro lovecké trofeje), hájí své chovy pokrytím velké poptávky po nosorožčích rozích (Carruthers, 2008; Cousins *et al.*, 2010). Dle studie Scholtz (2012) však tyto chovy spíše přispívají k pytláčení. Počet chovaných černých nosorožců na farmách stoupá (Castley, Hall-Martin, 2003).

V JAR se od roku 1990 do roku 2007 snížil počet upytlačených nosorožců průměrně o 13 jedinců za každý rok, naopak od roku 2008 pytláčení vzrostlo: v roce 2008 – 72 upytlačených nosorožců, 2009 – 122 u. n., 2010 – 333 u. n., 2011 – 448 u. n. V roce 2011 bylo upytlačeno 252 nosorožců z Národního parku Kruger (Blaine, 2012; TRAFFIC, 2013a). Narostlo organizované pytláčení s rohy nosorožců v JAR za pomoci veterinářů, kdy jsou nosorožci uspáni či omámeni a roh je jim odřezán. Organizovaný lov je na vysoké technické úrovni – používají se vrtulníky, střelné zbraně, brýle pro noční vidění a další moderní technologie (Cardamone, 2012; Finckenauer, 2005).

V posledních letech ochrana nosorožců v afrických zemích stoupá, stejně jako vymahatelnost práv a přísnějších trestů za porušování práv v ochraně přírody. Vlády jednotlivých zemí pravidelně školí své rangery k ochraně nosorožců v národních parcích (Ayling, 2012; Schneider, 2008; Talukdar, 2003). Stejně tak však stoupá poptávka a všechny zdroje rohoviny jsou v nebezpečí. Mezinárodní zločinecké gangy se v poslední době zaměřují především na muzea, kde jsou rohy uloženy, např. v únoru 2012 byly ukradeny rohy nosorožců ve Vídni, Rakousko; v červnu 2009 bylo ukradeno 10 kg rohoviny z Národního parku Addo Elephant, JAR; ve Velké Británii (prosinec 2009) ukradl dražitel svému klientovi rohovinu a prodal ji překupníkovi na Dálném Východě; v lednu 2010 zadrželi celníci na letišti Shannon v Irsku 10 kusů rohů (TRAFFIC, 2013b).

V září 2010, anglická vláda zakázala vývoz rohů nosorožců poté, co zaznamenala legální dovoz rohů a starožitných výrobků z nich z celé Evropy, jejich následný zpětný prodej a vývoz do východní Asie (TRAFFIC, 2013b).

Poptávka z Asie

Překupníci rohů byli zatčeni ve Vietnamu a Číně, stejně jako obchodníci s vazbami na Barmu, Malajsii, Taiwan a Thajsko. Nárůst v pytláčení rohů úzce souvisí

s poptávkou po rohovině v Asii, a to zejména ve Vietnamu, přičemž upytlačené rohy pocházejí především z JAR (Ammann, 2011; Milliken, Shaw, 2012). Např. v červnu 2008 (TRAFFIC, 2013c) byl zatčen Vietnamec s pěti rohy bílého nosorožce; v srpnu 2011 byl zadržen Vietnamec, který byl shledán vinným z nelegálního držení dvanácti rohů a byl odsouzen k dvanácti letům odnětí svobody; v posledních letech jsou vietnamští občané zapojeni do „sportovních lovů“, kdy prostřednictvím zákonných sportovních lovů bílých nosorožců jsou získány rohy pro komerční účely ve Vietnamu (Milliken, Shaw, 2012; TRAFFIC, 2013b). Dle neoficiálních záznamů je cena nosorožčího rohu na vietnamském trhu 75 000 USD/kg, přičemž váha jednoho rohu může být až 7 kg (Ayling, 2012).

Pozice TRAFFIC v ochraně nosorožců

Monitorovací síť TRAFFIC jako první upozornila na zvyšující se nelegální obchod s rohy nosorožců od roku 2000: informovala o vzrůstajícím pytláctví zejména v Zimbabwe a Demokratické republice Kongo, a otevřela diskuzi na toto téma na 14. zasedání Konference smluvních stran CITES. Odezvou bylo, že Sekretariát CITES ustanovil Pracovní skupinu pro prosazování ochrany nosorožců, která se skládá z dvaceti nejlepších odborníků z orgánů na prosazování práv v ochraně volné přírody, celníků, vyšetřovatelů, národních parků a policistů ve dvaceti zemích (TRAFFIC, 2013b). V listopadu 2009, TRAFFIC a IUCN dokumentovali pokles efektivity vymáhání práv a dramatické zvýšení intenzity pytláctví v JAR a také upozornili na souvislosti v oblasti „sportovního lovu“ bílých nosorožců v JAR (CITES, 2013g). V srpnu 2012 TRAFFIC vydal zprávu, která vedla ke snížení úrovně pytláctví a profilování skupiny pašeráků a obchodníků vytvářejících poptávku v Asii (Milliken, Shaw, 2012; TRAFFIC, 2013d).

Informace poskytnuté monitorovací sítí TRAFFIC vedly k zásadnímu průlomů v boji proti pašování rohů nosorožců z JAR do Vietnamu, když se vlády obou zemí dohodly na spolupráci policejních a bezpečnostních složek v roce 2010. V září 2011 bylo přijato memorandum o Vzájemné spolupráci v aktivním zastavení nelegálního obchodu s rohy nosorožců (Milliken, Shaw, 2012; TRAFFIC, 2013e).

Díky TRAFFIC a WWF se vyřešily právní poměry pro využívání psů při detekci přírodních produktů na několika evropských letištích, jako jsou rohy z nosorožce (TRAFFIC, 2013b).

3 Metodika

K hodnocení obchodu s vybranými skupinami savců se zaměřením na lidoopi a nosorožce, mezi Evropskou unií a třetími zeměmi byly použity Výroční zprávy CITES EU (EU Annual Reports) z let 2000 – 2009. Tyto dokumenty jsou volně dostupné na webových stránkách - http://ec.europa.eu/environment/cites/reports_en.htm.

Z každé výroční zprávy byla vyselektována data týkající se obchodu se všemi druhy savců a rozdělena do dvou kategorií: export + re-export a import. Takto získaná data (v celkovém počtu 29 616 záznamů) odpovídají mezinárodnímu obchodu se všemi exempláři savců, kteří jsou uvedeni v Přílohách A, B, C, a D podle Nařízení Komise č. 101/2012. Každý jednotlivý záznam z výročních zpráv představuje jednu obchodní zásilku a obsahuje (až na výjimky) následující údaje: typ obchodu (vývoz, dovoz), druh, zařazení do Příloh CITES, zařazení do Příloh podle nařízení Rady (ES) č. 338/97, typ exempláře (např. živý, trofej, řezba, kožešina, aj.), počet obchodovaných exemplářů, jednotku (u určitých typů exemplářů -např. g, kg, ml, aj.), zemi dovozu, zemi vývozu, zemi původu, účel obchodu a původ exempláře.

Pro samostatné zhodnocení obchodu vybraných skupin savců byly vyňaty záznamy o obchodu se všemi exempláři vybraných skupin, které jsou řazeny v Přílohách A, B, C a D. V rámci každé skupiny byla data rozdělena do dvou kategorií – export + re-export a import. Dále byla data zpracována dle hlavních dovážených/vyvážených druhů, zemí dovozu, zemí vývozu a původu a účelu obchodní transakce.

U lidoopů bylo pracováno s následujícími kategoriemi exemplářů: živý, exemplář/vzorek, kostra/lebka a ostatní. Do kategorie „ostatní“ byly sloučeny typy exemplářů jako např. kůže, chlupy, deriváty aj. z důvodu malého obchodu s těmito typy exemplářů. Pokud byla u obchodní zásilky v kategorii „exemplář/vzorek“ uvedena jednotka, bylo s takovým záznamem pracováno jako s jedním exemplářem.

U nosorožců bylo pracováno s následujícími typy exemplářů: živý, trofeje, řezby, rohy a ostatní. Do kategorie „ostatní“ byly shrnuty zbývající typy exemplářů, a to z důvodu minimálního obchodu. Při uvedení jednotky v obchodní zásilce se postupovalo stejně jako u obchodu s lidoopy.

Pro přehlednější orientaci byly exempláře poddruhů sloučeny do příslušného druhu, neboť některé státy neuvádějí zařazení do poddruhů, ale pouze do druhů.

Taktéž bylo zpracováno statistické vyhodnocení trendů obchodu, které bylo testováno v programu Statistica 9.1 (verze 9.2.0000) metodou jednoduché lineární regrese na hladině významnosti $p < 0,05$.

Vědecké názvosloví včetně řazení do systému bylo upravováno podle mezinárodní databáze druhů UNEP-WCMC, české názvosloví dle publikace Anděry (1999) – České názvy živočichů II., Savci (*Mammalia*).

4 Výsledky

4.1 Obchod se všemi exempláři CITES savců

Tabulka 2 zobrazuje počet exportních zásilek z EU se všemi exempláři CITES savců v letech 2000 – 2009. Z tabulky je patrné, že nejčastějšími obchodovanými skupinami jsou šelmy (29 %), primáti (27 %) a chobotnatci (25 %) – z celkového počtu 11005 zásilek. Nejčastějšími obchodovanými typy exemplářů u šelem byly živé exempláře a kožešiny. U primátů se jednalo převážně o živé exempláře, a u chobotnatců se jednalo o výrobky a řezby ze slonoviny.

Ve sledovaném období došlo ke vzrůstu celkového počtu obchodních zásilek. Rozdíl mezi prvním sledovaným rokem 2000 a posledním rokem 2009 je 77 %, tedy nárůst o 672 obchodních zásilek. Nejobjemnějšího počtu zásilek bylo dosaženo v roce 2009 a to téměř u všech řádů CITES savců.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	celkem
Vačnatci	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	4
Tany	1	-	1	1	2	2	2	5	3	1	18
Letouni	2	1	3	5	-	2	2	-	1	-	16
Primáti	207	265	301	294	293	263	308	311	353	424	3019
Šelmy	265	257	323	290	318	322	315	321	335	424	3170
Ploutvonož.	11	9	13	11	17	7	6	3	30	1	108
Chudozubí	-	1	4	1	3	2	2	2	1	4	20
Kytovci	46	36	44	69	42	45	27	26	-	70	405
Sirény	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Chobotnatci	218	234	246	279	256	280	263	300	330	312	2718
Lichokopyt.	26	25	40	33	36	40	32	54	31	60	377
Hrabáči	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sudokopyt.	92	82	68	98	96	87	114	116	120	247	1120
Luskouni	1	2	-	-	-	1	1	-	-	-	5
Hlodavci	2	3	5	1	2	2	3	3	2	-	23
celkem	871	915	1049	1084	1066	1053	1077	1141	1206	1543	11005

Tab. 2: Počet exportních zásilek se všemi exempláři CITES savců z EU v letech 2000 – 2009.

Počet importních zásilek se všemi exempláři CITES savců do EU ve sledovaném období je zobrazen v tabulce 3. Z celkového počtu 18611 obchodních zásilek připadá 40 % na šelmy, 20 % na primáty a na třetím místě jsou chobotnatci (15 %).

Nejčastějšími typy exemplářů, se kterými se obchodovalo, byly trofeje a kožešiny u šelem, řezby ze slonoviny a trofeje u chobotnatců, a živé exempláře u primátů.

Počet importních zásilek byl největší v roce 2009 (2062 zásilek). Rozdíl oproti roku 2000 není tak výrazný, došlo ke zvýšení počtu zásilek o 11 % (198 zásilek).

Z uvedených tabulek je patrné, že import do EU převýšil export o 69 %.

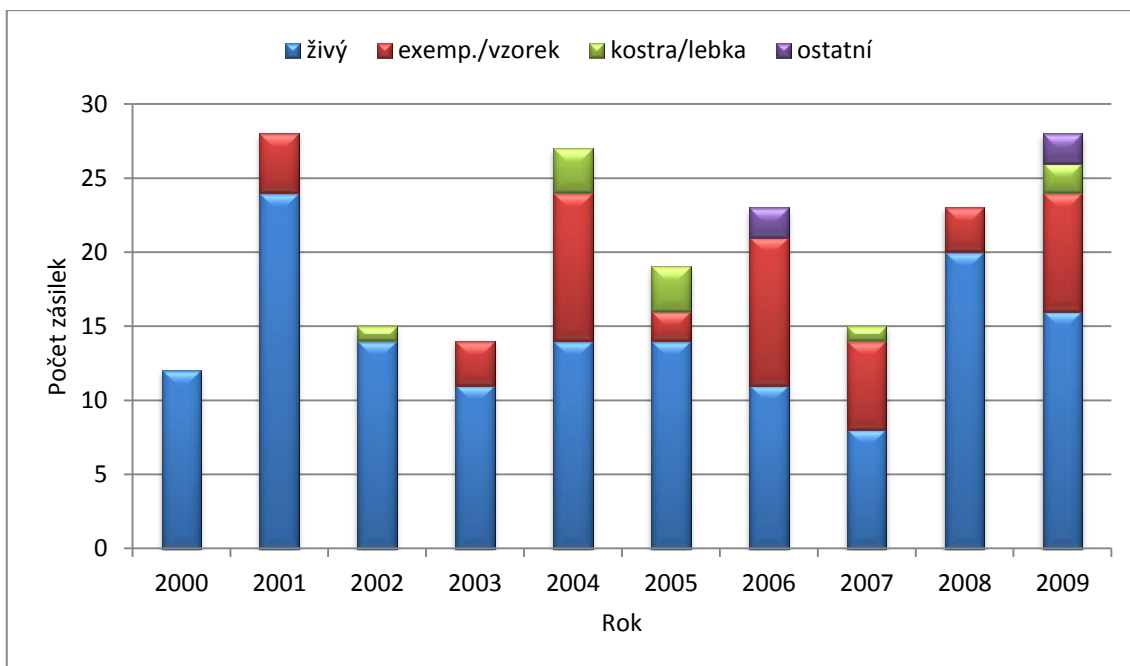
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	celkem
Vačnatci	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Tany	1	1	-	1	2	1	-	-	-	-	6
Letouni	-	-	-	2	3	6	1	1	2	1	16
Primáti	320	313	332	318	344	410	383	378	425	420	3643
Šelmy	754	694	719	785	705	784	705	710	771	791	7418
Ploutvonož.	34	24	41	39	43	14	10	33	37	-	275
Chudozubí	1	3	-	4	1	5	1	4	6	1	26
Kytovci	34	47	58	77	60	108	105	59	94	114	756
Sirény	-	3	-	-	-	2	-	2	-	1	8
Chobotnatci	302	292	233	314	251	270	263	267	308	326	2826
Lichokopyt.	90	70	86	88	76	95	86	107	109	108	915
Sudokopyt.	326	314	241	230	260	266	254	250	259	296	2696
Luskouni	1	1	1	-	-	-	1	2	2	1	9
Hlodavci	1	1	-	1	1	3	1	3	1	3	15
celkem	1864	1763	1711	1859	1746	1964	1810	1816	2016	2062	18611

Tab. 3: Počet importních zásilek se všemi exempláři CITES savců do EU v letech 2000 – 2009.

4.2 Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů

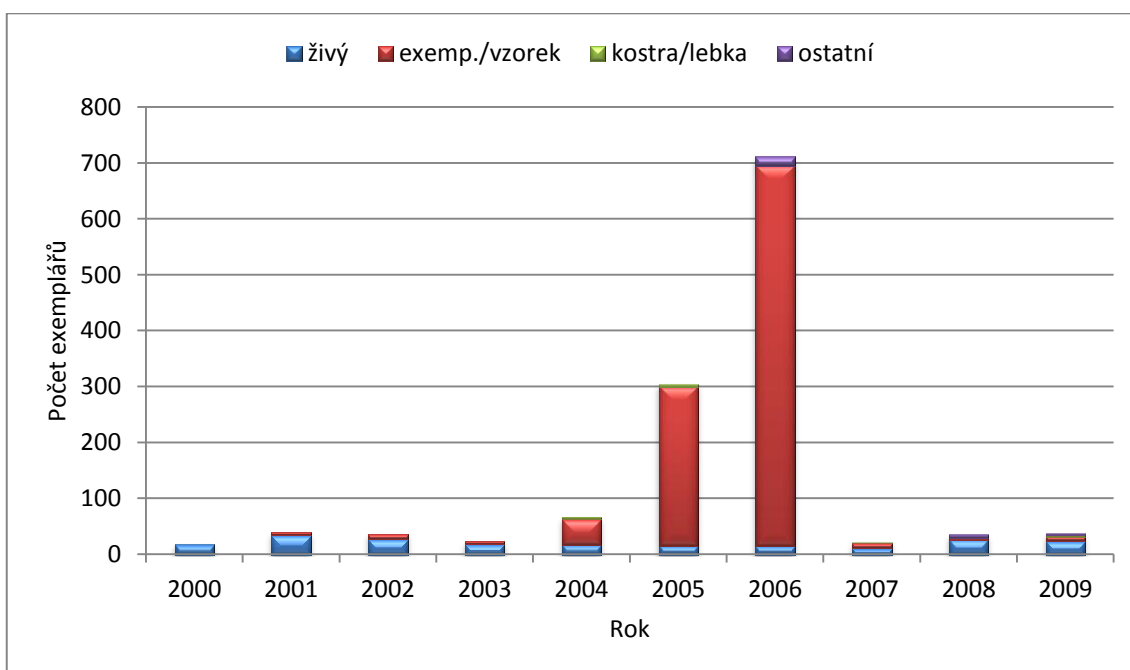
4.2.1 Vývoz z EU

Z Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 vyvezeno 208 obchodních zásilek v celkovém počtu 1290 exemplářů. Nejsilnějšími lety v počtu obchodních zásilek byly roky 2001, 2004, 2007 a 2008 (28, 27, 27 a 28 zásilek). Nejméně exportních zásilek bylo v roce 2000 (12 zásilek). Podle počtu obchodních zásilek se nejčastěji obchodovalo s živými exempláři (69 %), na druhém místě s exempláři/vzorky (22 %).

Graf 1: Počet exportních zásilek s lidoopy z EU v letech 2000 – 2009.

Z celkového počtu vyvezených exemplářů spadalo 81 % (1 051 exemplářů) do kategorie exemplář/vzorek. V této kategorii bylo vyvezeno nejvíce exemplářů v roce 2006 (681 exemplářů) a 2005 (284 exemplářů). Druhou největší kategorií tvořily živé exempláře – 16 % (205 exemplářů). S živými exempláři se nejvíce obchodovalo v roce 2002 (27 exemplářů), nejméně v roce 2007 (11 ex.).

Graf 2: Počet vyvezených exemplářů lidoopů z EU v letech 2000 – 2009.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
17	34	27	18	17	16	15	11	26	24

Tab. 4: Počet živých exemplářů lidoopů vyvezených z EU v letech 2000 – 2009.

4.2.1.1 Hlavní vyvážené druhy

Nejvíce vyváženými lidoopí z EU v letech 2000 – 2009 z hlediska počtu obchodních zásilek byly *Pan troglodydes*, *Pongo pygmaeus* a *Hylobates lar*.

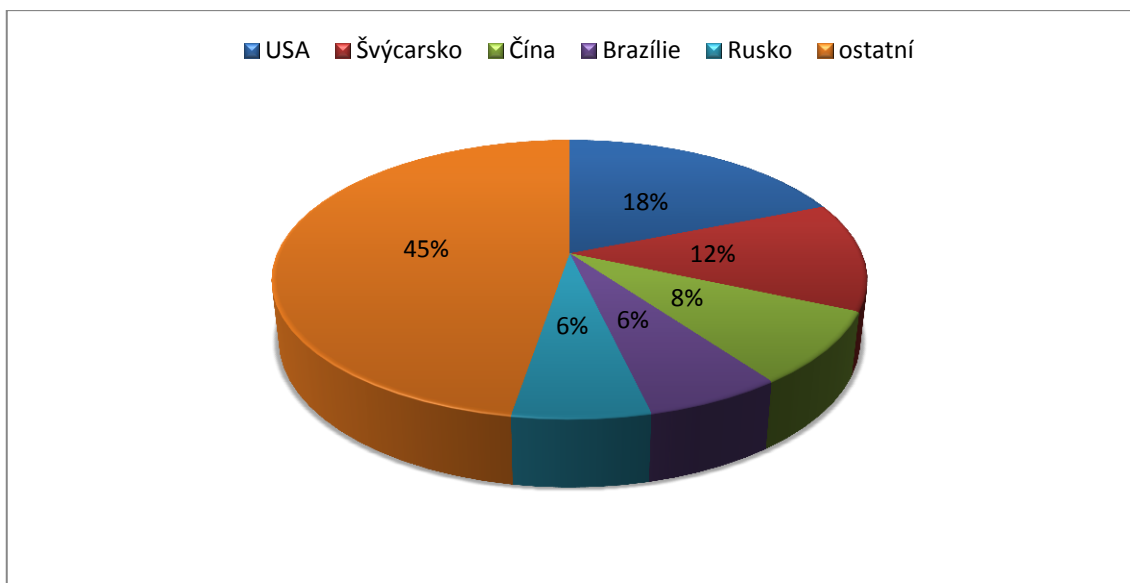
Druh	Počet obch. zásilek	%	Nejčastější obch. typ exempláře	%
<i>Pan troglodydes</i>	90	42	živý	50
<i>Pongo pygmaeus</i>	38	18	živý	69
<i>Hylobates lar</i>	30	14	živý	90

Tab. 5: Přehled nejčastějších vyvážených druhů CITES lidoopů z EU v letech 2000 – 2009.

Ostatními obchodovanými lidoopy byly *Gorilla gorilla*, *Hylobates syndactylus*, *Pan paniscus*, *Hylobates agilis*, *Hylobates moloch*, *Hylobates pileatus*, *Hylobates concolor* a *Hylobates leucogynes* (řazeno sestupně dle počtu obchodních zásilek).

4.2.1.2 Země dovozu

Geograficky různorodé byly země, do kterých byli lidoopi z EU ve sledovaném období exportováni. Mezi prvních pět států dovozu patřily USA, Švýcarsko, Čína, Brazílie a Rusko. Celkový počet dovozních států byl 38 a bylo do nich dovezeno 208 obchodních zásilek. Nejvíce zásilek směřovalo do Evropy (38 %), 26 % zásilek šlo do Asie a 25 % do Ameriky. Nejméně zásilek putovalo do Afriky (8 %) a Austrálie (2 %).

Graf 3: Procentuální zastoupení hlavních zemí dovozu (vývoz z EU: 2000 – 2009)

USA

Nejčastěji vyváženým druhem v počtu obchodních zásilek byl *Pan troglodytes* (59 %) z celkového počtu 37 zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodytes</i>	22	59	36 %
<i>Pan paniscus</i>	5	14	40 %
<i>Hylobates pileatus</i>	4	11	50 %
ostatní (<i>Hylobates syndactylus</i> , <i>H. moloch</i> , <i>Pongo pygmaeus</i>)	6	16	83 %

Tab. 6: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů do USA v letech 2000 – 2009.

Podle typu exempláře se téměř u poloviny obchodních zásilek (46 %), které putovaly do USA, obchodovalo s živými exempláři, v 43 % se jednalo o označení exemplář/vzorek, v 5 % se obchodovalo v kategorii kostra/lebka. Nejvíce zásilek bylo zaznamenáno v roce 2009 (8 zásilek), naopak nejméně – pouze jedna zásilka – byla vyvezena v letech 2002, 2006 a 2008.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2	5	1	4	6	3	1	3	1	8

Tab. 7: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 do USA.

Švýcarsko

Z hlediska počtu obchodních zásilek (v celkovém počtu 24) byl nejčastěji exportovaným druhem *Pongo pygmaeus* (46 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pongo pygmaeus</i>	10	46	30 %
<i>Pan troglodydes</i>	8	33	0 %
<i>Gorilla gorilla</i>	2	8	50 %
<i>Hylobates pileatus</i>	2	8	100 %
Ostatní (<i>Hylobates lar</i> , <i>Pan paniscus</i>)	2	5	50 %

Tab. 8: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů do Švýcarska v letech 2000 – 2009.

Podle typu exempláře se v 38 % obchodních zásilek obchodovalo s exempláři/vzorky, v 25 % s živými exempláři, ve 13% s kostrami/lebkami. Nejvíce exportních zásilek bylo zaznamenáno v roce 2008 (7 zásilek), nejméně v letech 2000 – 2002, kdy nebyla zaznamenána ani jedna zásilka.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0	0	1	1	6	3	3	1	7	2

Tab. 9: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 do Švýcarska.

Čína

Ve sledovaném období byl nejčastějším vyváženým druhem *Pan troglodydes* (59 %) a to z celkového počtu 17 exportních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodydes</i>	12	71	83 %
<i>Gorilla gorilla</i>	3	18	100 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	2	11	50 %

Tab. 10: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů do Číny v letech 2000 – 2009.

V případě vyvážených druhů lidoopů do Číny, bylo obchodováno pouze se dvěma typy exemplářů – v 82 % všech obchodních zásilek se jednalo o živé exempláře, v 18 % o exempláře/vzorky. Nejvíce exportních zásilek bylo zaznamenáno v roce 2001

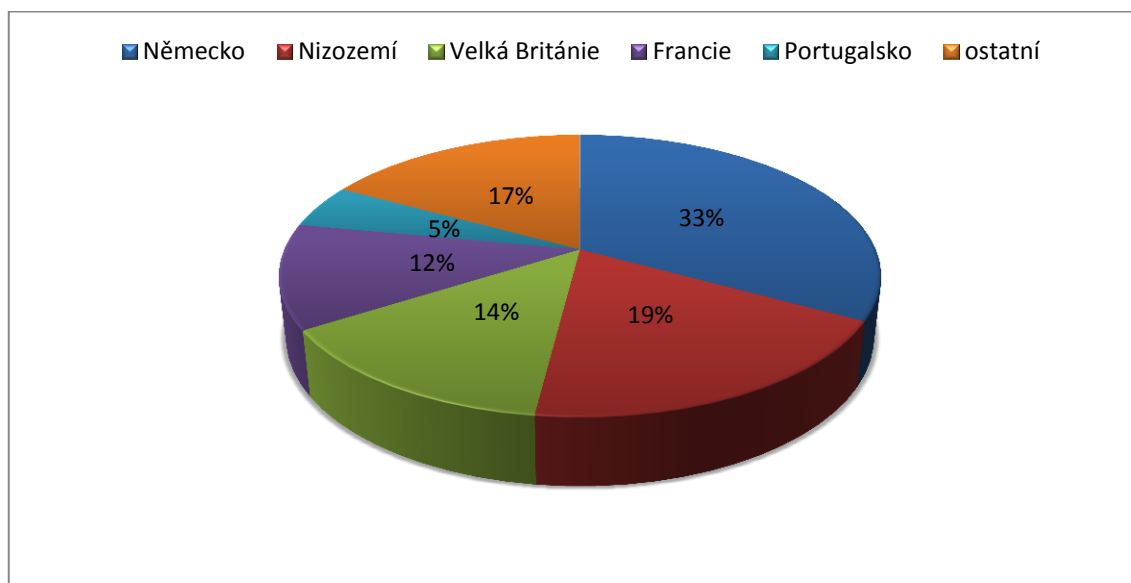
(6 zásilek), nejméně v letech 2000, 2003, 2005 a 2008, kdy nebyla zaznamenána žádná zásilka.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0	6	2	0	1	0	2	5	0	1

Tab. 11: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 do Číny.

4.2.1.3 Země vývozu

Hlavními zeměmi vývozu CITES lidoopů byly Německo, Nizozemí, Velká Británie, Francie a Portugalsko. Německo vyvezlo celkem 68 obchodních zásilek, 40 zásilek bylo vyvezeno z Nizozemí a 29 z Velké Británie.

Graf 4: Procentuální zastoupení hlavních zemí vývozu (vývoz z EU: 2000 – 2009).

Německo

Z celkového počtu obchodních zásilek (68) byl nejčastěji vyváženým druhem z Německa do zemí mimo EU *Pan troglodydes* (51 %). U tohoto druhu byla vyvezena alespoň jedna obchodní zásilka v každém roce sledovaného období, kromě roku 2007.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodytes</i>	35	51	43 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	14	21	93 %
<i>Hylobates lar</i>	7	10	100 %
Ostatní (<i>Gorilla gorilla</i> , <i>Pan paniscus</i> , <i>Hylobates concolor</i>)	12	18	58 %

Tab. 12: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů z Německa v letech 2000 – 2009.

Podle typů exemplářů, které byly vyvezeny z Německa, se v 62 % jednalo o živé exempláře, v 35 % o exemplář/vzorek a ve 2 % o typ kostra/lebka. Nejvíce obchodních zásilek bylo zaznamenáno v roce 2006 (15 zásilek), naopak nejméně v letech 2007 a 2008 (v každém roce po třech zásilkách).

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
7	11	4	5	11	5	15	3	3	4

Tab. 13: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 z Německa.

Nizozemí

Z hlediska počtu vyvezených zásilek byl i v případě Nizozemí nejčastěji vyváženým druhem *Pan troglodytes* – ve 38 % ze 40 obchodních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodytes</i>	15	38	60 %
<i>Hylobates lar</i>	8	20	100 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	7	18	29 %
Ostatní (<i>Hylobates agilis</i> , <i>Gorilla gorilla</i> , <i>H. syndactylus</i> , <i>Pan paniscus</i>)	10	24	90 %

Tab. 14: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů z Nizozemí v letech 2000 – 2009.

V 70 % všech obchodních zásilek se obchodovalo s živými exempláři, v 15 % s exempláři/vzorky a v 8 % s kostrami/lebkami. Dle počtu obchodních zásilek byly nejvýznamnější roky 2001, 2004 a 2008, kdy v každém roce bylo vyvezeno 8 zásilek. Žádné zásilky naopak nebyly vyvezeny z Nizozemí v letech 2000, 2005 a 2006.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0	8	3	2	8	0	0	4	8	7

Tab. 15: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 z Nizozemí.

Velká Británie

Z Velké Británie byl nejpočetněji vyváženým druhem *Hylobates syndactylus* (34 %), přestože byl vyvezen pouze ve třech letech sledovaného období. V letech 2000 – 2009 bylo vyvezeno celkem 29 obchodních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Hylobates syndactylus</i>	10	34	100 %
<i>Gorilla gorilla</i>	5	17	80 %
<i>Hylobates moloch</i>	4	14	100 %
ostatní (<i>Hylobates lar</i> , <i>Pongo pygmaeus</i> , <i>Pan troglodytes</i> , <i>H. pileatus</i>)	10	35	50 %

Tab. 16: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů z Velké Británie v letech 2000 – 2009.

Podle typu exempláře se téměř v 80 % všech zásilek obchodovalo s živými exempláři, pouze 10 % bylo zastoupeno exempláři/vzorky a 7 % neslo označení kostra/lebka. Nejvíce obchodních zásilek bylo vyvezeno v roce 2009, v letech 2001 a 2007 nebyly vyvezeny žádné zásilky s lidoopy.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
3	0	1	3	5	5	1	0	4	7

Tab. 17: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených v letech 2000 – 2009 z Velké Británie.

4.2.1.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu

Téměř 75 % (157 zásilek) pocházelo z chovu v zajetí, 10 % (21 zásilek) pocházelo z volné přírody. U ostatních zásilek se jednalo o exempláře, které se dostali do obchodních transakcí ještě před zařazením do Příloh Úmluvy CITES, nebo se jednalo o zabavené exempláře. Pouze čtyři obchodní zásilky nesly označení exempláře z volné

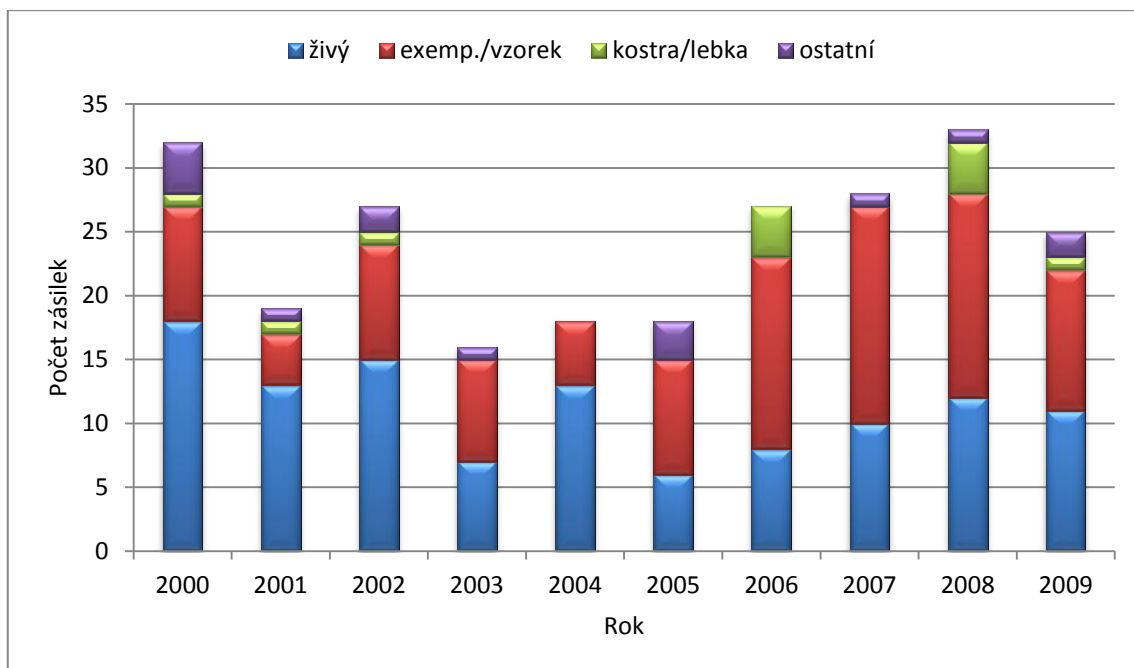
přírody a jednalo se o 9 jedinců (všichni putovali do evropských zoologických zahrad), většina zbývajících zásilek byla označena jako „exemplář/vzorek“.

U šesti obchodních zásilek nebyly uvedeny země původu, přestože obchodované exempláře pocházely z volné přírody. Jako země původu u exemplářů, které pocházely z volné přírody, byly uvedeny následující africké země: Angola, Gabon, Kamerun, Kongo, Pobřeží Slonoviny a Tanzanie a asijské státy: Indonésie, Kambodža, Malajsie a Thajsko.

Téměř polovina obchodních zásilek byla exportována do zoologických zahrad, ¼ za vědeckými účely (zde se nejednalo ani v jediném případě o živé exempláře, ale téměř výhradně o typ exemplář/vzorek). 11 % zásilek putovalo do cirkusů a 9 % do jiného chovu v zajetí (vždy však pouze živé exempláře). Ke komerčním účelům bylo určeno 7 zásilek – 8 živých exemplářů lidoopů, 2 produkty z kožešiny druhu *Pan troglodydes* a 2 těla druhu *Hylobates lar*.

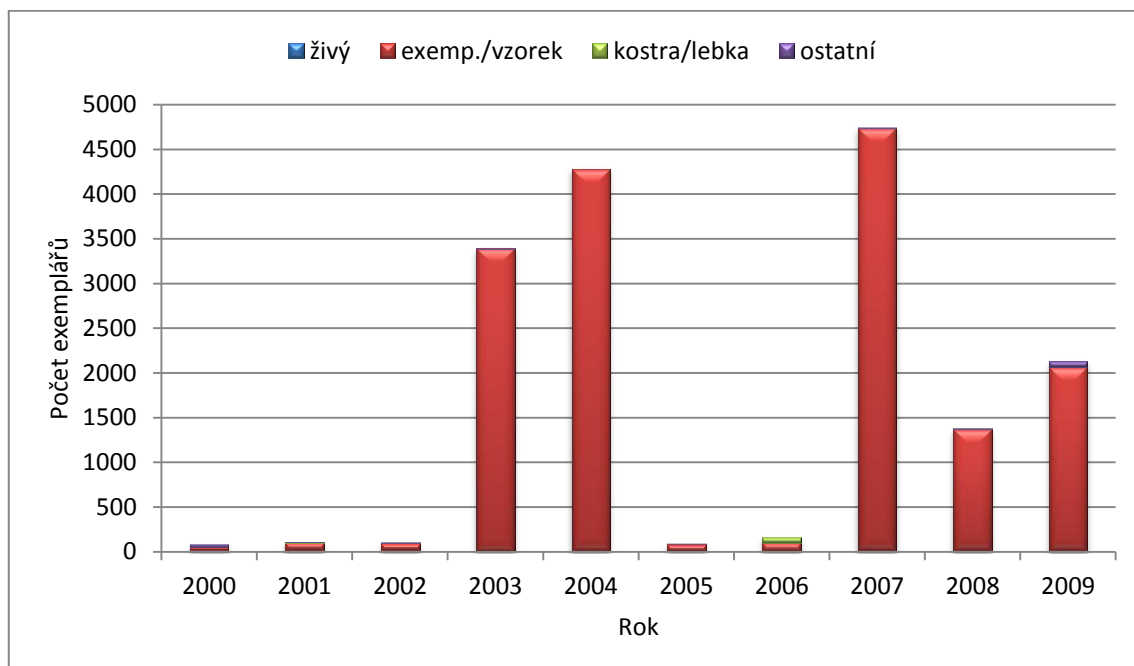
4.2.2 Dovoz do EU

Do Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 dovezeno 243 obchodních zásilek v celkovém počtu 16 471 exemplářů. Nejvíce dovezených zásilek bylo v letech 2000 (32 zásilek) a 2008 (33 zásilek), naopak nejméně v roce 2003 (16 zásilek). Stejně jako u exportu bylo nejvíce obchodních zásilek s živými exempláři (47 %), na druhém místě s exempláři/vzorky (42 %).

Graf 5: Počet importních zásilek s lidoopy do EU v letech 2000 – 2009.

Podle počtu exemplářů se nejčastěji obchodovalo s exempláři/vzorky (98 % - 16 120 exemplářů). Nejvíce exemplářů z této kategorie bylo dovezeno v roce 2007 (4723 exemplářů) a v roce 2004 (4267 exemplářů). Pouze 1 % z celkového počtu dovezených exemplářů tvořily živé exempláře (160 exemplářů), přičemž první tři roky sledovaného období patřily k nejsilnějším (22, 21 a 21 exemplářů).

Graf 6: Počet importovaných exemplářů lidoopů do EU v letech 2000 – 2009.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
22	21	21	7	15	8	13	18	19	16

Tab. 18: Počet živých exemplářů lidoopů dovezených do EU v letech 2000 – 2009.

4.2.2.1 Hlavní dovážené druhy

Nejčastějšími dováženými lidoopí do EU v letech 2000 – 2009 z hlediska počtu obchodních zásilek byly *Pan troglodydes*, *Pongo pygmaeus* a *Gorilla gorilla*.

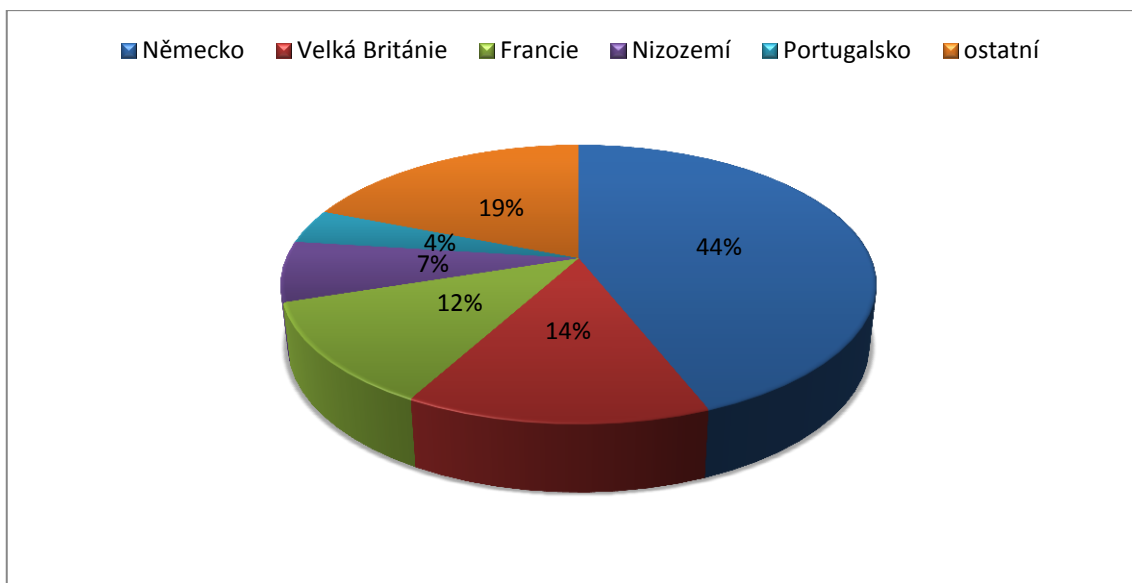
Druh	Počet zásilek	%	Nejčastěji obch. typ exempláře	%
<i>Pan troglodydes</i>	139	57	exemplář/vzorek	55
<i>Pongo pygmaeus</i>	33	14	živý	82
<i>Gorilla gorilla</i>	35	10	živý : exemplář/vzorek	40 : 40

Tab. 19: Přehled nejčastějších vyvážených druhů CITES lidoopů do EU v letech 2000 – 2009.

Ostatními obchodovanými lidoopy byly *Pan paniscus*, *Hylobates pileatus*, *H. gabriellae*, *H. lar*, *H. syndactylus*, *H. agilis*, *H. moloch*, *H. concolor* a *H. muelleri* (řazeno sestupně dle počtu obchodních zásilek).

4.2.2.2 Země dovozu

Z celkového počtu 243 obchodních zásilek, které směřovaly do Evropské unie, jich 106 putovalo do Německa, 33 do Velké Británie, 30 do Francie. Oproti zemím dovozu u exportu, zde bylo obchodováno s větším počtem druhů.

Graf 7: Procentuální zastoupení hlavních zemí dovozu (dovoz z EU: 2000 – 2009).

Německo

Tabulka 20 ukazuje nejčastější dovážené druhy do Německa, které v celkovém součtu čítali 106 obchodních zásilek, kdy nejčastěji obchodovaným druhem byl *Pan troglodydes*.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodydes</i>	67	63	21 %
<i>Gorilla gorilla</i>	14	13	36 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	12	11	92 %
ostatní (<i>Pan paniscus</i> , <i>Hylobates agilis</i> , <i>H.</i> <i>concolor</i> , <i>H. lar</i> , <i>H.</i> <i>muelleri</i> , <i>H. pileatus</i> , <i>H.</i> <i>syndactylus</i>)	13	13	15 %

Tab. 20: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES lidoopů do Německa v letech 2000 – 2009.

Z hlediska typu exempláře byl uskutečněn obchod nejčastěji s exempláři/vzorky (58 %), téměř třetinu obchodních zásilek tvořil obchod s živými exempláři, obchod s kostrami/lebkami tvořilo 8 %. Nejvíce importních zásilek bylo zaznamenáno v roce 2006 (20 zásilek), nejméně v roce 2003 (3 zásilek).

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
16	7	9	3	4	5	20	14	15	13

Tab. 21: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy dovezených do Německa v letech 2000 – 2009.

Velká Británie

Druh *Pan troglodydes* byl nejpočetněji zastoupen v obchodu s lidoopy ve sledovaném období, druh byl *Pongo pygmaeus* byl druhý.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodydes</i>	8	24	63 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	7	21	71 %
<i>Hylobates agilis</i>	4	12	100 %
ostatní (<i>Hylobates lar</i> , <i>H. moloch</i> , <i>H. pileatus</i> , <i>H. agilis</i> , <i>Gorilla gorilla</i> , <i>H. muelleri</i>)	14	43	93 %

Tab. 22: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES lidoopů do Velké Británie v letech 2000 – 2009.

Obchod s živými exempláři výrazně dominoval nad ostatními kategoriemi, jednalo se téměř o 80 % všech obchodních zásilek, pouze 6 % zásilek spadalo do kategorie kostra/lebka. Nejvíce dovezených zásilek do Velké Británie bylo v roce 2000, pouze po jedné zásilce bylo v letech 2003, 2006, 2007 a 2008.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
8	4	4	1	5	3	1	1	5	1

Tab. 23: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy dovezených do Velké Británie v letech 2000 – 2009.

Francie

I u třetí země dovozu se nejčastěji obchodovalo s druhem *Pan troglodydes* (50 %) z celkového počtu 30 obchodních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodytes</i>	15	50	47 %
<i>Gorilla gorilla</i>	4	13	25 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	4	13	100 %
ostatní (<i>Pan paniscus</i> , <i>Hylobates concolor</i> , <i>H.</i> <i>hoolock</i> , <i>H. pileatus</i> , <i>H.</i> <i>syndactylus</i>)	7	24	43 %

Tab. 24: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES lidoopů do Francie v letech 2000 – 2009.

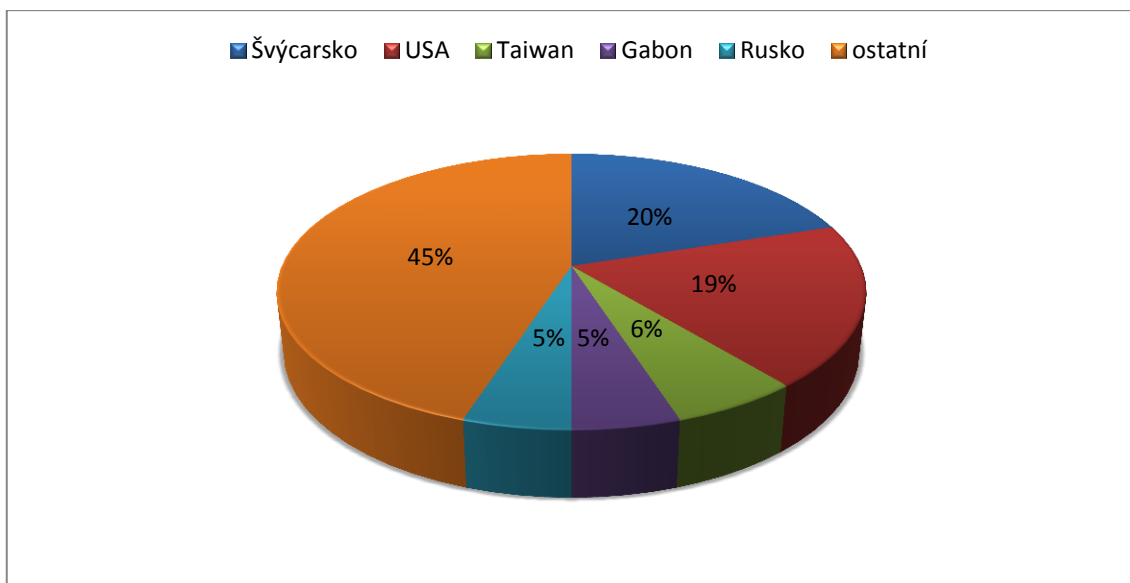
V polovině případů se obchodovalo s živými exempláři, exemplář/vzorek byl zastoupen ve třetině všech obchodních zásilek, kostra/lebka v 7 % (jednalo se pouze o dvě zásilky). V roce 2007 bylo do Francie dovezeno nejvíce obchodních zásilek v letech 2000 – 2009, nejméně jich bylo v letech 2001, 2006 a 2008.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
3	1	7	5	2	4	1	3	1	3

Tab. 25: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy dovezených do Francie v letech 2000 – 2009.

4.2.2.3 Země vývozu

Téměř třetina lidoopů byla do EU v letech 2000 – 2009 dovezena z Afriky, 30 % z Evropy, 20 % ze Severní Ameriky a 18 % z Asie. Z afrických zemí se jednalo především o státy – Pobřeží Slonoviny a Gabon (dohromady 24 obchodních zásilek), z neunijních evropských států o Švýcarsko (48 zásilek). Z Asie představoval největší dovoz Taiwan a Rusko.

Graf 8: Procentuální zastoupení hlavních zemí vývozu (dovoz z EU: 2000 – 2009).

Švýcarsko

Ze Švýcarska bylo vyvezeno 6 druhů lidoopů. Největší podíl (48 %) patřil druhu *Pan troglodydes*, druhý v pořadí byl *Pongo pygmaeus* (23 %). Celkově se vyvezlo 48 obchodních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodydes</i>	23	48	30 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	11	23	100 %
<i>Hylobates pileatus</i>	6	13	100 %
ostatní (<i>Gorilla gorilla</i> , <i>Hylobates syndactylus</i> , <i>H. hoolock</i>)	8	16	88 %

Tab. 26: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů ze Švýcarska v letech 2000 – 2009.

Z hlediska typu exempláře bylo nejčastěji obchodováno s živými exempláři (67 %), dále s exempláři/vzorky v 21 % obchodních zásilek a s kostrami/lebkami v 6 %. Rok 2006 byl velmi významný v počtu obchodních zásilek – celkem 11, pouze jedna zásilka byla vyvezena ze Švýcarska v roce 2001.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	5	6	3	4	5	11	3	5	5

Tab. 27: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených ze Švýcarska v letech 2000 – 2009.

USA

Z USA bylo do zemí EU vyvezeno celkem 46 obchodních zásilek, přičemž nejvíce zastoupeným druhem byl opět *Pan troglodydes* (34 zásilek).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Pan troglodydes</i>	34	74	38 %
<i>Gorilla gorilla</i>	3	7	0 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	3	7	67 %
ostatní (<i>Hylobates pileatus</i> , <i>Pan paniscus</i> , <i>H. gabriellae</i> , <i>H. moloch</i>)	6	12	67 %

Tab. 28: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů z USA v letech 2000 – 2009.

Z USA byla vyvezena více jak polovina obchodních zásilek s typem exempláře exemplář/vzorek a 40 % zásilek tvořily živé exempláře. V první polovině sledovaného období se vyvezlo z USA nejvíce lidoopů, naopak v posledních čtyřech letech bylo zaznamenáno značné snížení počtu obchodních zásilek.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
9	2	10	8	7	6	1	2	0	1

Tab. 29: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených z USA v letech 2000 – 2009.

Taiwan

Z tabulky 30 lze vyčíst, že z Taiwanu bylo do zemí EU vyvezeno celkem 15 obchodních zásilek, přičemž nejvíce zastoupenými druhy byly *Hylobates agilis*, *H. lar* a *Pongo pygmaeus* (9 zásilek).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl živých exemplářů
<i>Hylobates agilis</i>	3	20	100 %
<i>Hylobates lar</i>	3	20	100 %
<i>Pongo pygmaeus</i>	3	20	100 %
ostatní (<i>Hylobate sgabriellae</i> , <i>H. muelleri</i> , <i>H. moloch</i> , <i>H. syndactylus</i>)	6	40	83 %

Tab. 30: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES lidoopů z Taiwanu v letech 2000 – 2009.

Z Taiwanu byly vyvezeny kromě jedné obchodní zásilky pouze živé exempláře. U jedné zásilky s druhem *Hylobates syndactylus* se obchodovalo s typem exemplář/vzorek. Všichni lidoopi byli vyvezeni jen v letech 2000, 2001, 2005 a 2008.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
6	4	0	0	1	0	0	0	4	0

Tab. 31: Počet všech obchodních zásilek s CITES lidoopy vyvezených z Taiwanu v letech 2000 – 2009.

4.2.2.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu

Více jak polovina (127 zásilek) pocházela z chovů v zajetí, téměř ¼ (58 zásilek) z volné přírody. Jako původ jednotlivých exemplářů bylo až v 10 % všech případů uvedeno, že se jedná o exempláře, které byli součástí obchodní transakce ještě před zařazením daných lidoopů do Příloh Úmluvy CITES. U 11 zásilek se jednalo o zabavené exempláře. Ani u jedné obchodní zásilky pocházející z volné přírody se neobchodovalos živými exempláři, nejčastěji šlo o exempláře s označením exemplář/vzorek.

Na rozdíl od exportu měly všechny importní zásilky uvedenou zemi původu. Nejčastějšími zeměmi původu bylo 11 afrických států: Angola, Demokratická republika Kongo, Gabon, Kamerun, Keňa, Kongo, Pobřeží Slonoviny, Rwanda, Sierra Leone, Súdán a Uganda. Evropskou zemí původu bylo pouze Švýcarsko, v Severní Americe pouze USA a jedinou asijskou zemí původu byla Indonésie.

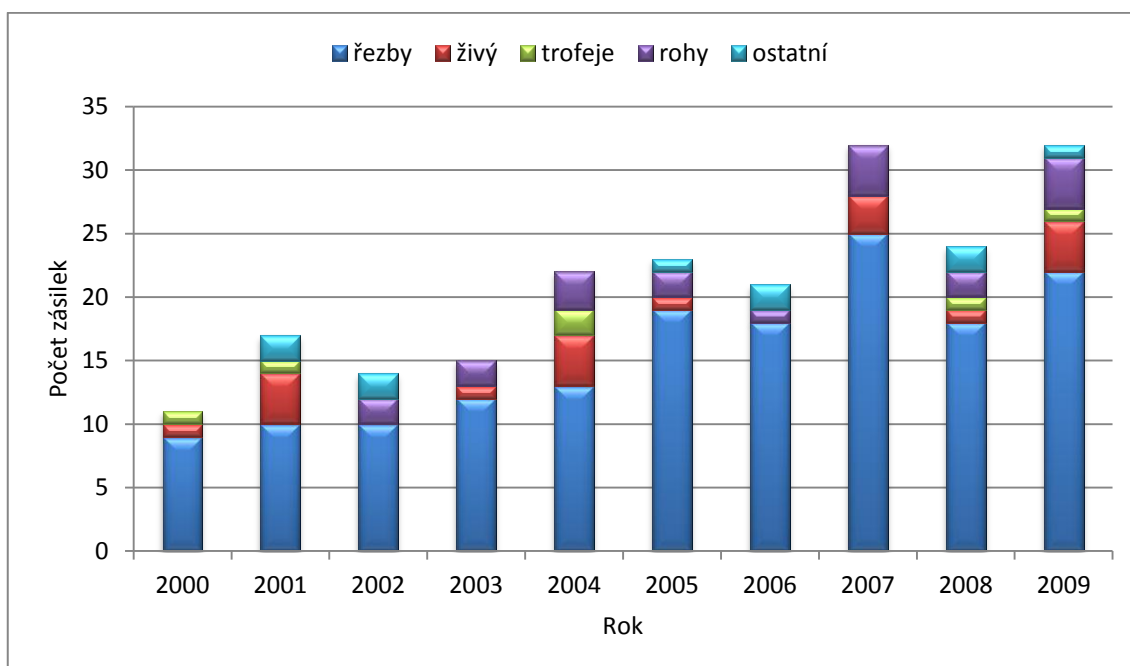
Jako účel obchodu byly nejčastěji uváděny vědecké účely (49 %), avšak ani v jediném případě je nejednalo o živé exempláře – většinou šlo o exempláře/vzorky, ¼ zásilek s živými exempláři byla importována do zoologických zahrad, přičemž jedna

zásilka s označením exemplář/vzorek putovala do zoo také. Zásilky s živými exempláři pro cirkusy byly zaznamenány u 11 % všech importních zásilek, u 8 % zásilek se jednalo o import do jiných chovů v zajetí (pouze živé exempláře). Ke komerčním účelům byly určeny 3 zásilky – 1 exemplář/vzorek a produkt z kožešiny u druhu *Pan troglodydes* a 1 exemplář/vzorek u druhu *Pan paniscus*.

4.3 Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců

4.3.1 Vývoz z EU

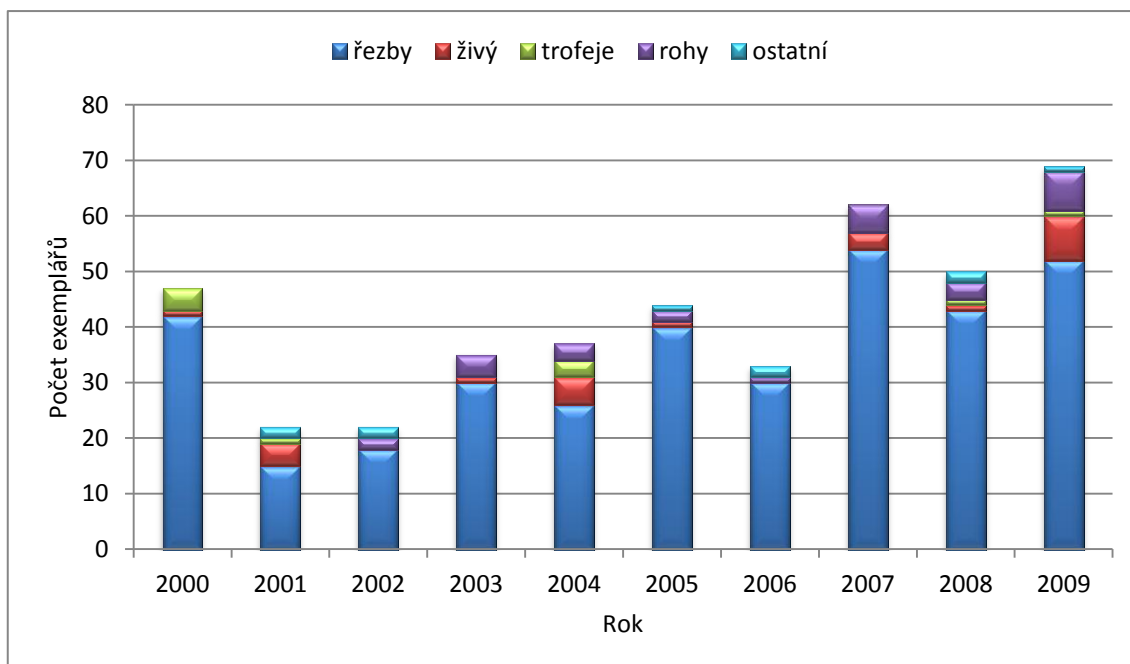
Z Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 vyvezeno 211 obchodních zásilek v celkovém počtu 421 exemplářů. Největší objem zásilek byl zaznamenán v letech 2007 a 2009 (po 32 zásilkách), naopak nejméně v roce 2000 (11 zásilek). V rámci počtu obchodních zásilek se nejčastěji obchodovalo s řezbami (74 %), na druhém místě s živými exempláři a rohy (9 %).

Graf 9: Počet exportních zásilek s nosorožci z EU v letech 2000 – 2009.

V počtu obchodovaných exemplářů byly z EU nejčastěji vyváženy řezby (83 %, 350 exemplářů). 6 % exportu tvořil obchod s rohy (27 exemplářů), zároveň 6 % dosáhly živé exempláře (24 exemplářů). S řezbami se nejvíce obchodovalo v roce 2007 a 2009, s rohy a živými exempláři v roce 2009. Zatímco záznamy o obchodu s řezbami vykazují

každoroční legální obchod, s rohy se v letech 2000 a 2001 neobchodovalo vůbec. Žádné živé exempláře nebyly vyvezeny v letech 2002 a 2006.

Graf 10: Počet exportovaných exemplářů nosorožců z EU v letech 2000 – 2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
trofej	4	1	0	0	3	0	0	0	1	1
živý	1	4	0	1	5	1	0	3	1	8

Tab. 32: Počet trofejí a živých exemplářů nosorožců vyvezených z EU v letech 2000 – 2009.

4.3.1.1 Hlavní vyvážené druhy

Nejčastěji vyváženými nosorožci z EU v letech 2000 – 2009 z hlediska počtu obchodních zásilek byly *Rhinocerotidae spp.*, *Diceros bicornis* a *Rhinoceros unicornis*.

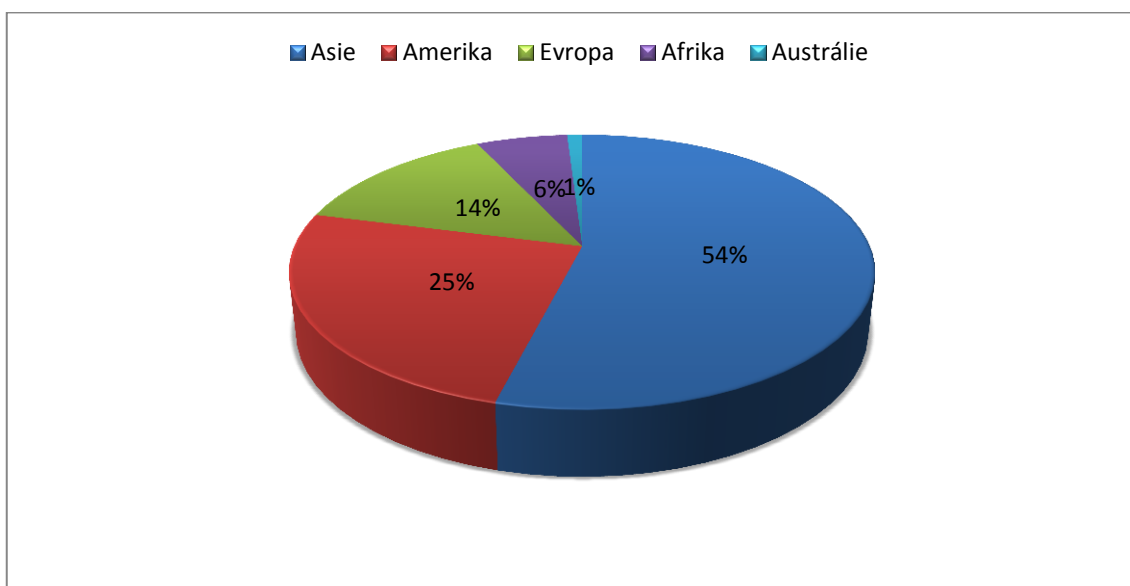
Druh	Počet zásilek	%	Nejčastější typ exempláře	%
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	104	49	řezby	87
<i>Diceros bicornis</i>	52	25	řezby	60
<i>Rhinoceros unicornis</i>	31	15	řezby	97

Tab. 33: Přehled nejčastějších vyvážených druhů CITES nosorožců z EU v letech 2000 – 2009.

Ostatními obchodovanými nosorožci byly *Ceratotherium simum*, *Rhinoceros sondaicus* a *Dicerorhinus sumatrensis* (řazeno sestupně dle počtu obchodních zásilek).

4.3.1.2 Země dovozu

Z EU bylo vyvezeno 211 zásilek do 30 států celého světa. Mezi prvních pět států dovozu patřily Čína, USA, Taiwan, Švýcarsko a Hong Kong. Nejvíce zásilek putovalo do Asie (54 %), dále 25 % zásilek směřovalo do Ameriky a 14 % do Evropy.

Graf 11: Procentuální zastoupení hlavních zemí dovozu (vývoz z EU: 2000 – 2009).

Čína

Nejčastěji vyváženým druhem do Číny v počtu obchodních zásilek byl *Rhinocerotidae spp.* (53 %) z celkového počtu 55 zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	29	53	86 %
<i>Diceros bicornis</i>	12	22	100 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	12	22	83 %
<i>Rhinoceros sondaicus</i>	2	3	100 %

Tab. 34: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců do Číny v letech 2000 – 2009.

Až 90 % obchodních zásilek tvořily řezby, 4 zásilky (7 %) obsahovaly rohy. Pouze jedna zásilka obsahovala trofej. Nejvíce zásilek bylo zaznamenáno v roce 2005 (11 zásilek), naopak nejméně, po dvou zásilkách, se vyvezlo v prvních třech letech sledovaného období.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2	2	2	5	4	11	5	6	9	9

Tab. 35: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 do Číny.

USA

Do USA bylo vyvezeno celkem 51 zásilek, u nichž byl nejčastěji exportovaným druhem *Rhinocerotidae spp.* (51 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	10	46	30 %
<i>Diceros bicornis</i>	8	33	0 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	2	8	50 %
ostatní (<i>Ceratotherium simum</i> , <i>Rhinoceros sondaicus</i>)	2	5	50 %

Tab. 36: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců do USA v letech 2000 – 2009.

Dle typu exempláře zásilky nejčastěji obsahovaly řezby (78 % zásilek), ve 14 % rohy a pouze jedna zásilka (2 %) obsahovala trofej a u jedné (2 %) se jednalo o živý exemplář. Nejvíce obchodních zásilek se do USA dovezlo v letech 2004, 2005 a 2007, naopak nejméně v roce 2008.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
4	5	4	4	8	8	4	8	2	4

Tab. 37: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 do USA.

Taiwan

Celkový počet vyvezených zásilek z EU do Taiwanu byl 35, přičemž druh *Rhinocerotidae spp.* byl nejčastěji exportovaným (57 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	20	57	95 %
<i>Diceros bicornis</i>	9	26	78 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	5	14	100 %
<i>Dicerorhinus sumatrensis</i>	1	3	0 %

Tab. 38: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců do Taiwanu v letech 2000 – 2009.

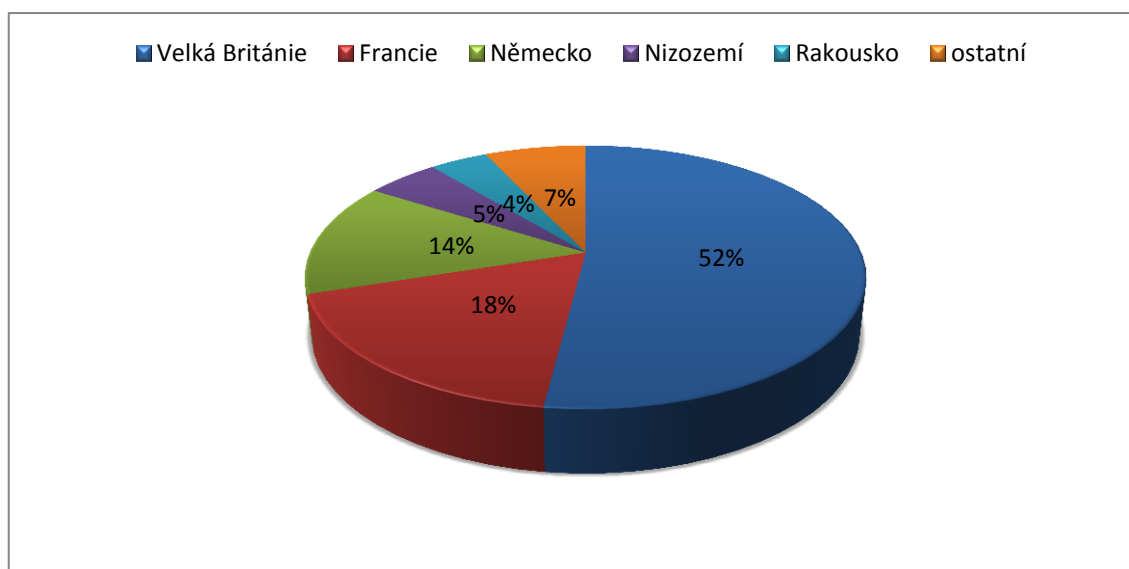
V případě vyvážených druhů nosorožců do Taiwanu, bylo obchodováno se třemi typy exemplářů – v 89 % všech zásilek se jednalo o řezby, v 18 % o rohy a jedna zásilka obsahovala trofej. Počet exportovaných zásilek ve sledovaném období postupně narůstal.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0	1	1	1	1	4	6	6	7	8

Tab. 39: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 do Taiwanu.

4.3.1.3 Země vývozu

Hlavními zeměmi vývozu CITES nosorožců byly Velká Británie, Francie, Německo, Nizozemí a Rakousko. Velká Británie vyvezla 109 zásilek, Francie 38 a Německo 30.

Graf 12: Procentuální zastoupení hlavních zemí vývozu (vývoz z EU: 2000 – 2009).

Velká Británie

Z celkového počtu zásilek (109) byl nejčastěji vyváženým druhem z Velké Británie do zemí mimo EU *Rhinocerotidae spp.* (51 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	47	43	96 %
<i>Diceros bicornis</i>	38	35	76 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	21	19	95 %
<i>Ceratotherium simum</i>	3	3	33 %

Tab. 40: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců z Velké Británie v letech 2000 – 2009.

Podle typu exempláře byly vyvezeny z Velké Británie až v 87 % všech zásilek řezby, kolem 5 % připadalo na živé exempláře, 4 % na rohy a 2 % na trofeje. V prvních pěti letech sledovaného období se obchodovalo s CITES nosorožci výrazně méně než v následujícím pětiletém období.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
8	9	7	9	9	16	14	15	11	11

Tab. 41: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 z Velké Británie.

Francie

Z hlediska počtu vyvezených zásilek z EU byl i v případě Francie nejčastěji vyváženým druhem *Rhinocerotidae spp.* – jednalo se o 38 zásilek, tedy 18 % z celkového exportu.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	23	61	100 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	6	16	100 %
<i>Ceratotherium simum</i>	4	10	0 %
<i>Rhinoceros sondaicus</i>	4	10	75 %
<i>Diceros bicornis</i>	1	3	0 %

Tab. 42: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců z Francie v letech 2000 – 2009.

Podle typu exemplářů jednoznačně opět převažovaly řezby (84 %). Ostatní kategorie exemplářů nepřesáhly hranici 5 %. Ve sledovaném období dosáhly dva roky

extrémů v počtu vyvezených zásilek – rok 2009 s 16 vyvezenými zásilkami a rok 2006 s nulovým obchodem.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2	2	2	2	3	3	0	5	3	16

Tab. 43: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 z Francie.

Německo

Obchodní zásilky s *Rhinocerotidae spp.* byly nejčastěji vyváženy z Německa do zemí mimo Evropskou unii (77 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	23	77	66 %
<i>Diceros bicornis</i>	6	20	17 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	1	3	100 %

Tab. 44: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců z Německa v letech 2000 – 2009.

Podle typu exempláře se téměř v 57 % všech zásilek obchodovalo s řezbami, ve 30 % s rohy a v 10 % s živými exempláři. Nejvíce zásilek bylo vyvezeno v roce 2006, v letech 2000, 2001 a 2009 byla vyvezena pouze jedna zásilka.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	1	2	2	5	4	6	4	4	1

Tab. 45: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených v letech 2000 – 2009 z Německa.

4.2.1.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu

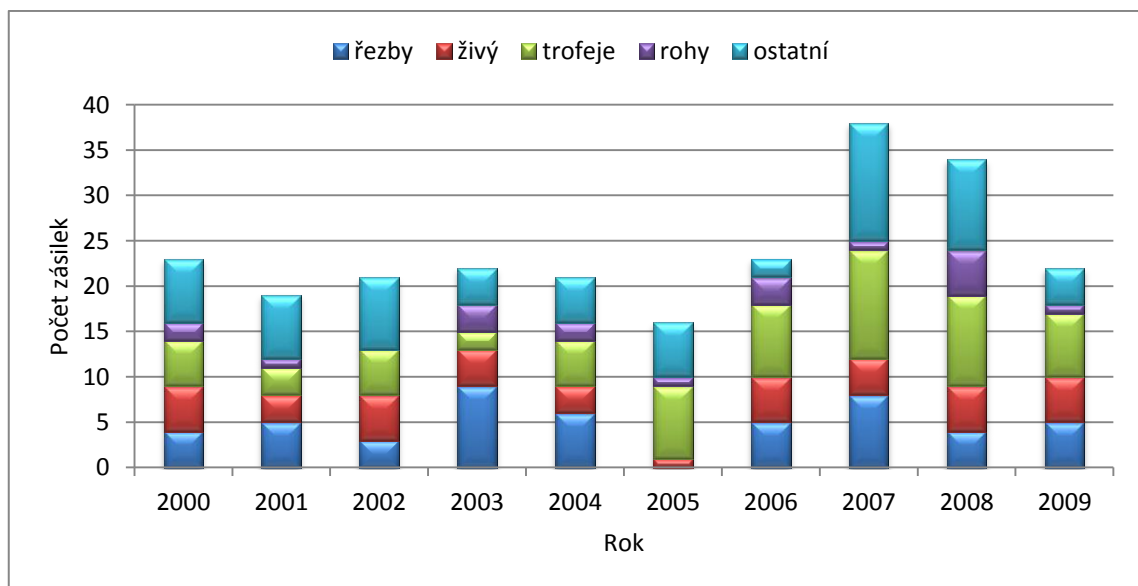
U 145 zásilek (69 %) se jednalo o exempláře, které byly získány ještě v době, kdy nosorožci nebyli zařazeni do Příloh Úmluvy CITES. 35 zásilek (17 %) neslo označení „původ neznámý“, 8 % nosorožců pocházelo z chovů v zajetí a v 5 % se jednalo o exempláře z volné přírody. Nejčastějším druhem s původem ve volné přírody byl *Ceratotherium simum* (7 zásilek z 10), u něhož byly předmětem obchodu jak trofeje, tak rohy, jedna řezba a jeden živý exemplář. Všechny tyto exempláře pocházeli z JAR.

Velký počet zásilek s neznámým původem se týkal obchodu s řezbami. Pouze ve třech zásilkách byl jeden roh, jeden živý exemplář (*Dicerorhinus sumatrensis*) a exemplář z kategorie ostatní.

Téměř 62 % zásilek bylo exportováno za komerčními účely (především trofeje), 18 % zásilek bylo osobního charakteru (hlavně řezby) a 9 % pro cirkusy (řezby, rohy a živé exempláře). Jako jiné účely exportu byly uvedeny chovy v zajetí, chovy v zoologických zahradách, reintrodukce, vzdělávací účely, lovecké účely a tzv. „law enforcement“.

4.3.2 Dovoz do EU

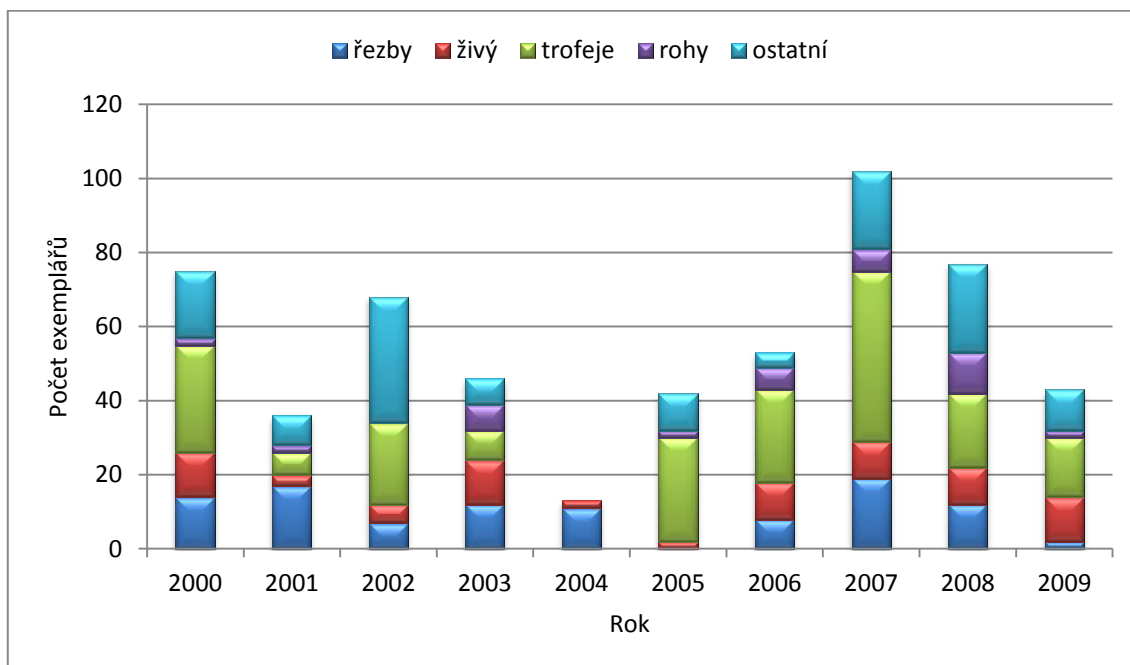
Do Evropské unie bylo ve sledovaném období dovezeno 239 obchodních zásilek v celkovém počtu 1056 exemplářů. Nejvíce dovezených zásilek bylo v letech 2007 (38 zásilek) a 2008 (34 zásilek), naopak nejméně v roce 2005 (16 zásilek). Na rozdíl od exportu se nejčastěji obchodovalo s trofejemi (27 %), na druhém místě s řezbami (21 %) a na třetím místě s živými exempláři.

Graf 13: Počet importních zásilek s nosorožci do EU v letech 2000 – 2009.

Z celkového počtu importovaných exemplářů se nejčastěji jednalo o trofeje (19 %), o řezby (10 %), živé exempláře (7 %) a rohy (4 %). Zbývající exempláře byly shrnuty v kategorii ostatní (638 exemplářů – 60 %). Nejvíce exemplářů bylo importováno v roce 2008 (578 exemplářů), ovšem toto vysoké číslo způsobila jediná zásilka s

exempláři/vzorky, u které bylo uvedeno, že se jedná o 501 exemplářů (tato obchodní zásilka není zahrnuta v grafu 14). V roce 2004 bylo zaznamenáno pouze 13 dovezených exemplářů.

Graf 14: Počet importovaných exemplářů nosorožců do EU v letech 2000 – 2009.

4.3.2.1 Hlavní dovážené druhy

Nejčastějšími dováženými nosorožci do EU v letech 2000 – 2009 z hlediska počtu obchodních zásilek byly *Ceratotherium simum*, *Rhinocerotidae spp.* a *Diceros bicornis*.

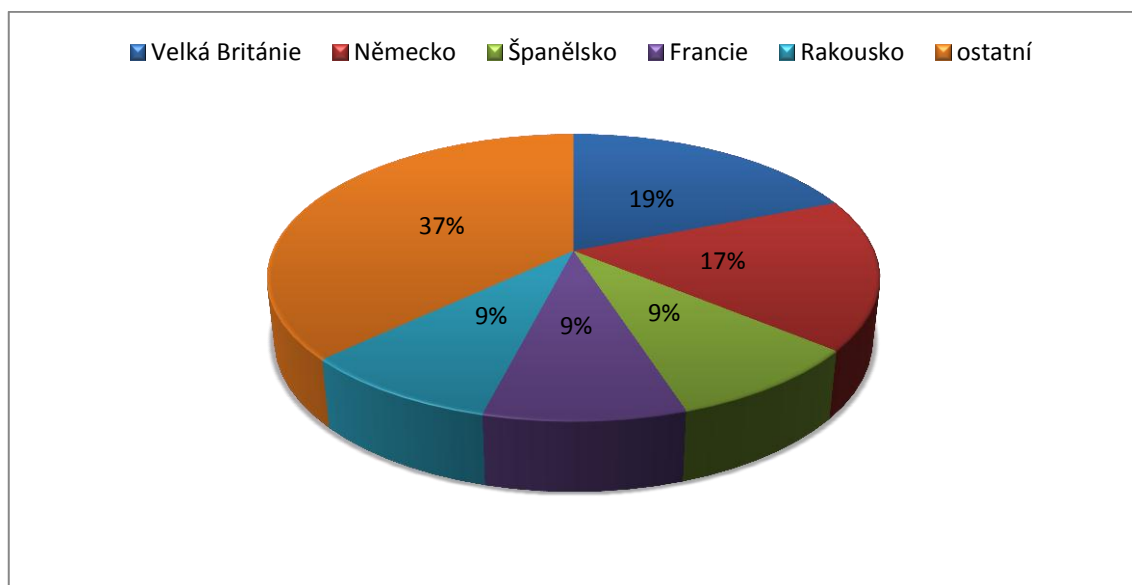
Druh	Počet zásilek	%	Nejčastější typ exempláře	%
<i>Ceratotherium simum</i>	164	69	trofeje	37
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	36	15	živý : řezby : ostatní	27 : 27 : 27
<i>Diceros bicornis</i>	19	8	řezby	86

Tab. 46: Přehled nejčastějších dovážených druhů CITES nosorožců do EU v letech 2000 – 2009.

Ostatními obchodovanými nosorožci byly *Rhinoceros unicornis*, *Rhinoceros sondaicus* a *Dicerorhinus sumatrensis* (řazeno sestupně dle počtu obchodních zásilek).

4.3.2.2 Země dovozu

Hlavními zeměmi dovozu u nosorožců byly Velká Británie, Německo, Španělsko, Francie a Rakousko, do kterých bylo dovezeno 149 zásilek. Do ostatních zemí EU bylo dovezeno celkem 90 zásilek.

Graf 15: Procentuální zastoupení hlavních zemí dovozu (dovoz z EU: 2000 – 2009).

Velká Británie

Do Velké Británie bylo importováno celkem 45 zásilek, přičemž hlavním dováženým druhem byl *Rhinocerotidae spp.*

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	18	40	83 %
<i>Diceros bicornis</i>	10	22	30 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	10	22	70 %
ostatní (<i>Ceratotherium simum</i> , <i>Rhinoceros sondaicus</i>)	7	16	43 %

Tab. 47: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES nosorožců do Velké Británie v letech 2000 – 2009.

V 62 % všech importních zásilek se obchodovalo s řezbami, ve 22 % s živými exempláři a 16 % patřilo exemplářům z kategorie ostatní. Nejvíce zásilek bylo zaznamenáno v roce 2008 (8 zásilek), nejméně v roce 2005, kdy proběhla transakce pouze s jedním živým exemplářem.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
3	4	6	3	5	1	5	6	8	4

Tab. 48: Počet všech zásilek s CITES nosorožci dovezených do Velké Británie v letech 2000 – 2009.

Německo

Druh *Ceratotherium simum* byl s 35 zásilkami nejpočetněji zastoupen v obchodu s nosorožci. Dále bylo obchodováno pouze se dvěma druhy, ovšem v minimálním počtu importních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Ceratotherium simum</i>	35	88	0 %
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	4	10	100 %
<i>Dicerorhinus sumatrensis</i>	1	2	0 %

Tab. 49: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES nosorožců do Německa v letech 2000 – 2009.

U importu nosorožců se na rozdíl od ostatních zemí dovozu obchodovalo především s typem exempláře ostatní (20 zásilek). Dalšími nejčastějšími exempláři byly rohy a trofeje (po 6 zásilkách u každého typu) a teprve na čtvrtém místě byl obchod s řezbami (4 zásilky). Ve stejném počtu byly obchodovány i živé exempláře. Nejvíce zásilek se dovezlo do Německa v roce 2008, nejméně v roce 2002, kdy nebyl import nosorožců zaznamenán vůbec.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
6	3	0	4	6	4	5	3	8	1

Tab. 50: Počet všech zásilek s CITES nosorožci dovezených do Německa v letech 2000 – 2009.

Španělsko

V případě Španělska byl nejpočetněji zastoupen v obchodu s nosorožci druh *Ceratotherium simum* a to v 95 % všech obchodních zásilek.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Ceratotherium simum</i>	21	95	5 %
<i>Diceros bicornis</i>	1	5	0 %

Tab. 51: Přehled nejčastěji dovážených druhů CITES nosorožců do Španělska v letech 2000 – 2009.

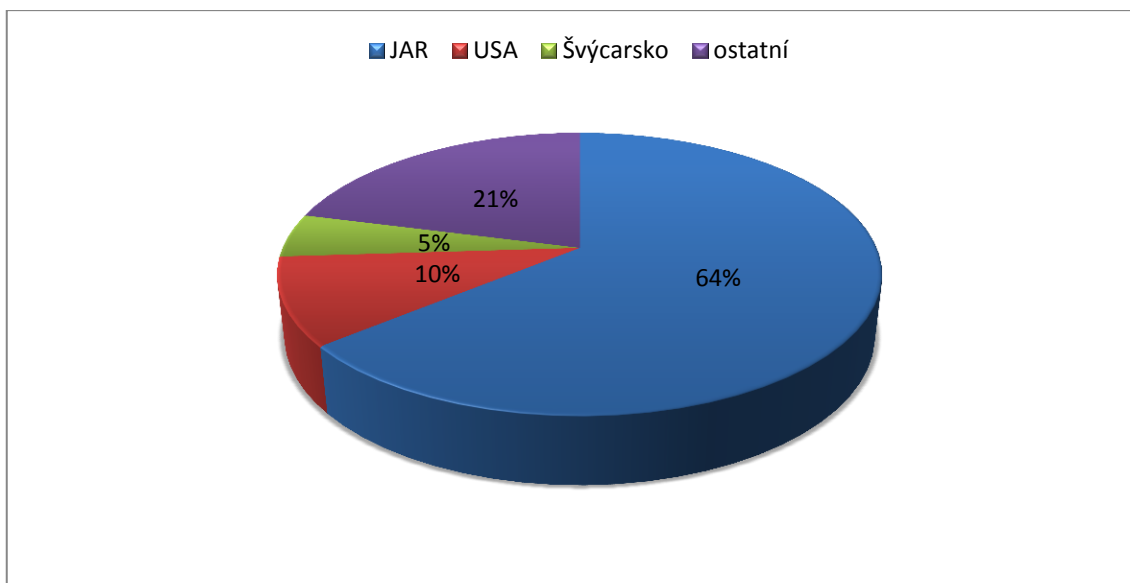
Více jak polovina obchodních zásilek obsahovala trofeje (12 zásilek), 7 zásilek tvořily ostatní typy exemplářů, 2 zásilky byly s živými exempláři a pouze jedna zásilka obsahovala řezby (u druhu *Ceratotherium simum*). Ve sledovaném období byla v každém roce zaznamenána alespoň jedna zásilka směřující do Španělska, v roce 2007 jich bylo nejvíce.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2	1	2	1	2	2	2	5	2	3

Tab. 52: Počet všech zásilek s CITES nosorožci dovezených do Španělska v letech 2000 – 2009.

4.3.2.3 Země vývozu

Téměř dvě třetiny nosorožců byly do EU v letech 2000 – 2009 dovezeny z JAR (počet zásilek z Afriky tvořil 70 % veškerého obchodu). Z Ameriky, převážně z USA, bylo importováno 12 % všech zásilek, z Evropy 10 %, z Asie 8 % a 1 % z Austrálie. Z 30 zemí vývozu pouze tři země překročili hranici 3 % v celkového počtu vyvezených zásilek.

Graf 16: Procentuální zastoupení hlavních zemí vývozu (dovoz z EU: 2000 – 2009).

JAR

Z JAR byl nejčastěji vyváženým nosorožcem *Ceratotherium simum* v počtu 146 z celkových 154 zásilek. Hlavním typem exempláře u tohoto druhu byly trofeje, následované rohy a živými exempláři.

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Ceratotherium simum</i>	146	95	0 %
<i>Dicero sbicornis</i>	5	3	20 %
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	3	2	67 %

Tab. 53: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců z JAR v letech 2000 – 2009.

Z hlediska typu exempláře bylo nejčastěji obchodováno s trofejemi (40 %), dále s ostatními exempláři v 33 % zásilek, s živými exempláři v 15 % a s rohy v 10 %. Nejvíce zásilek bylo exportováno v letech 2007 a 2008, nejméně v roce 2002.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
14	6	11	13	12	16	14	28	24	16

Tab. 54: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezenými z JAR v letech 2000 – 2009.

USA

Z USA bylo do zemí EU vyvezeno celkem 24 zásilek, přičemž nejčastěji se obchodovalo s *Rhinocerotidae spp.* (50 %).

Druh	Počet zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	12	50	92 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	5	21	75 %
<i>Diceros bicornis</i>	3	13	33 %
ostatní (<i>Ceratotherium simum</i> , <i>Rhinoceros sondaicus</i>)	4	16	50 %

Tab. 55: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců z USA v letech 2000 – 2009.

Z USA byly vyvezeny ¾ zásilek s řezbami, 17 % s ostatními exempláři a pouze po jedné zásilce s trofejemi a živými exempláři. V prvních třech letech sledovaného období bylo z USA vyvezeno nejvíce nosorožců, zbývající roky byly na obchod velmi slabé. V letech 2004, 2005, 2006 a 2009 nebyl vyvezen žádný exemplář.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
6	5	3	1	0	0	0	2	2	0

Tab. 56: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených z USA v letech 2000 – 2009.

Švýcarsko

Z tabulky 57 vyplývá, že ze Švýcarska bylo do zemí EU vyvezeno celkem 11 zásilek, přičemž se obchodovalo pouze s *Rhinocerotidae spp.*, *Rhinoceros unicornis* a *Diceros bicornis*.

Druh	Počet obch. zásilek	%	Podíl řezeb
<i>Rhinocerotidae spp.</i>	6	55	100 %
<i>Rhinoceros unicornis</i>	3	27	0 %
<i>Diceros bicornis</i>	2	18	0 %

Tab. 57: Přehled nejčastěji vyvážených druhů CITES nosorožců ze Švýcarska v letech 2000 – 2009.

Ze Švýcarska byly vyváženy především řezby a živé exempláře. V letech 2001, 2002 a 2005 se s nosorožci neobchodovalo vůbec.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	0	0	3	2	0	1	1	2	1

Tab. 58: Počet všech zásilek s CITES nosorožci vyvezených ze Švýcarska v letech 2000 – 2009.

4.3.2.4 Původ obchodovaných exemplářů a účel obchodu

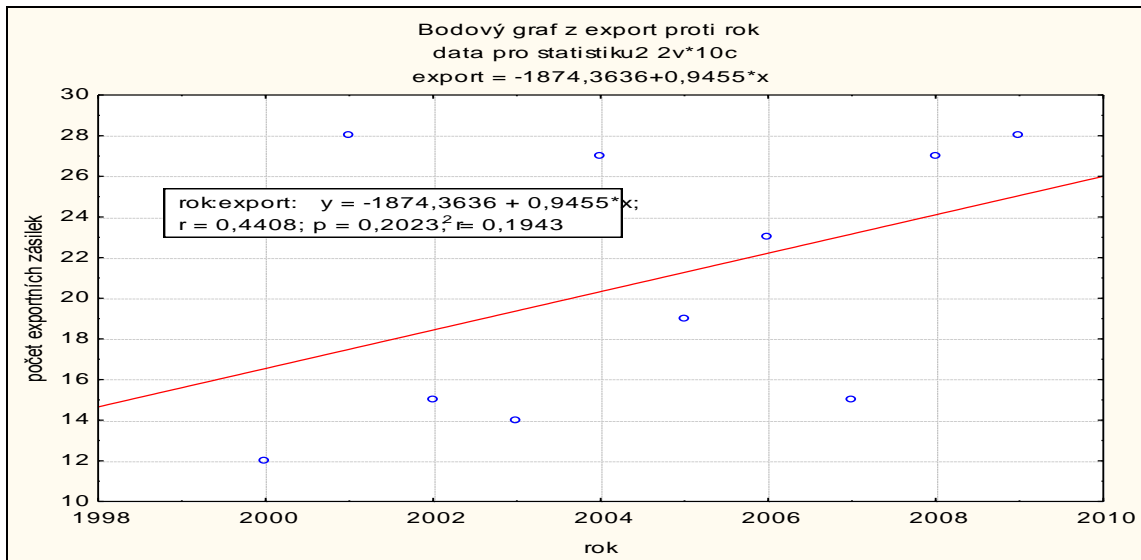
U obchodu s nosorožci byla jako původ nejčastěji uváděna volná příroda (u 154 zásilek). U 51 zásilek se jednalo o exempláře, které byly součástí obchodní transakce ještě před zařazením nosorožců do Příloh Úmluvy CITES, v 11 % všech zásilek se jednalo o exempláře pocházející z chovů v zajetí. Jiným méně častým typem původu byly uváděny farmy nosorožců, nebo se jednalo o zabavené exempláře.

Nejčastější zemí původu u exemplářů pocházejících z volné přírody byla Jihoafrická republika, ostatními zeměmi byly Keňa, Malajsie, Namibie a Zimbabwe. Jako typy exemplářů byly uvedeny nejčastěji trofeje (61 zásilek), „ostatní“ (59 zásilek), rohy (17 zásilek), živé exempláře (15 zásilek) a řezby (2 zásilky).

Hlavním účelem obchodu byly lovecké trofeje (v 46 % všech zásilek), dále komerční účely (15 %), zoologické zahrady (11 %) a 10 % zásilek neslo označení „exempláře osobního charakteru“. Mezi jiné uváděné účely obchodu patřily chovy v zajetí, cirkusy, vědecké účely a vzdělávací účely. Komerční účely byly uváděny pouze u zásilek s řezbami a jednalo se o druhy *Diceros bicornis*, *Rhinoceros sondaicus*, *R. unicornis* a *Rhinocerotidae spp.*

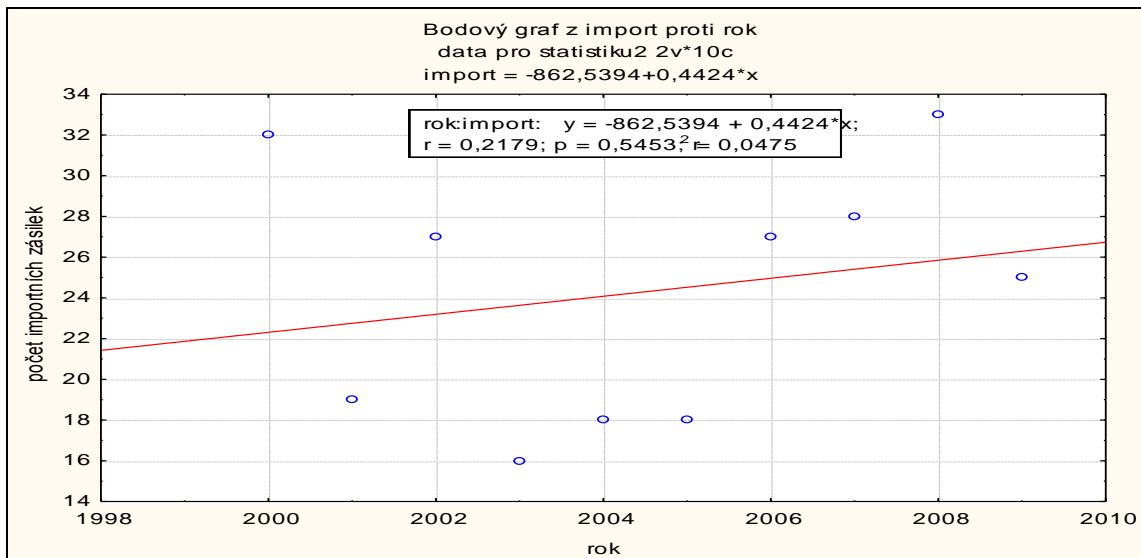
4.4 Statistické vyhodnocení obchodu

4.4.1 Statistické vyhodnocení obchodu s lidoopů

Graf 17: Regresní model lineární závislosti počtu exportovaných zásilek lidoopů v letech 2000 – 2009.

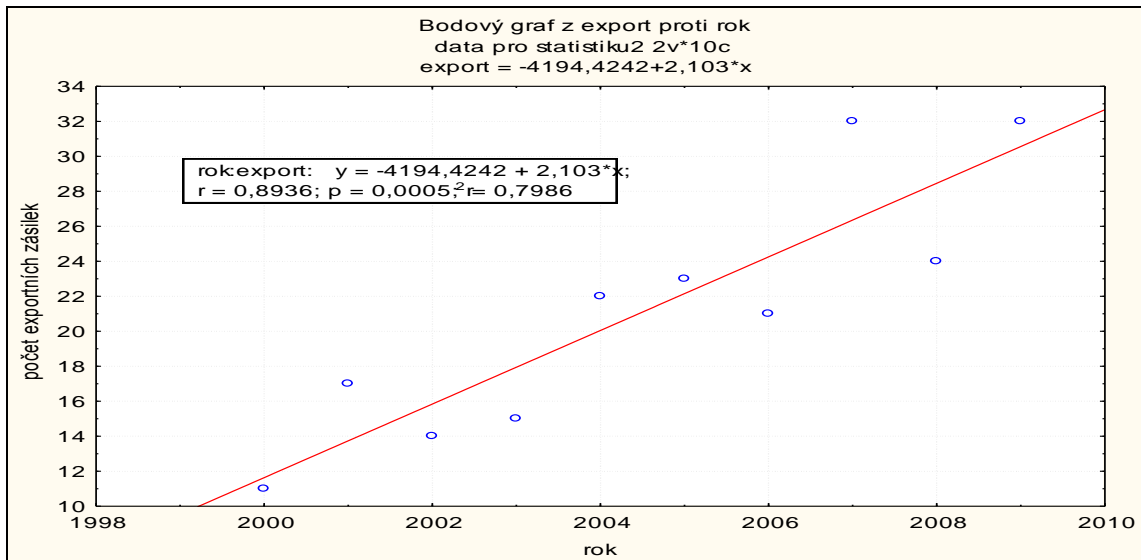
Počet exportovaných zásilek lidoopů se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšuje, trend však není statisticky průkazný ($p = 0,2023$).

Graf 18: Regresní model lineární závislosti počtu importovaných zásilek lidoopů v letech 2000 – 2009.

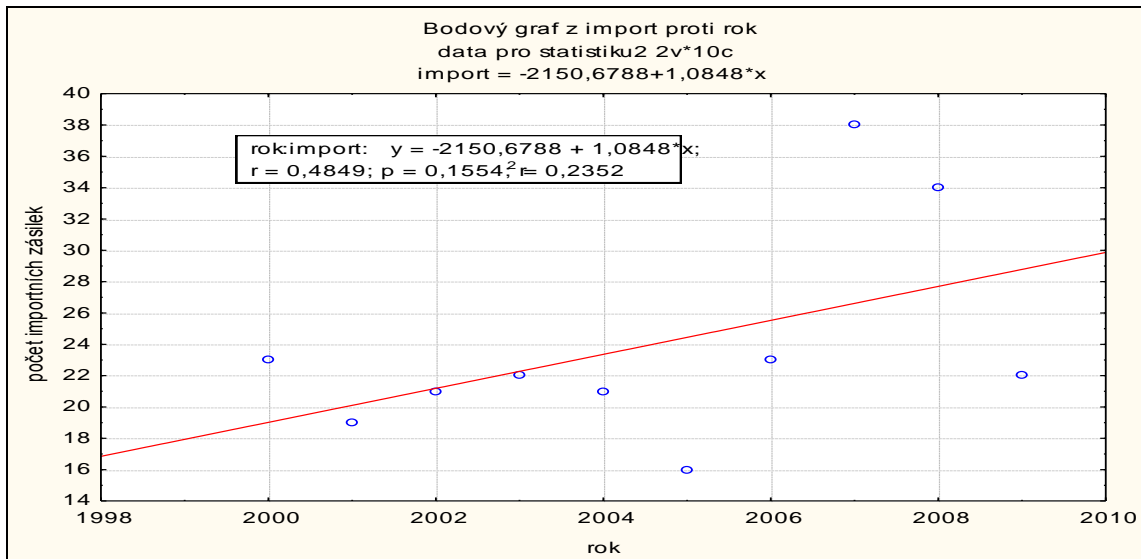
Počet importovaných zásilek lidoopů se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšuje, trend však není statisticky průkazný ($p = 0,5453$).

4.4.2 Statistické vyhodnocení obchodu s nosorožci

Graf 19: Regresní model lineární závislosti počtu exportovaných zásilek nosorožců v letech 2000 – 2009.

Trend počtu exportovaných zásilek nosorožců v letech 2000 - 2009 je statisticky významně rostoucí ($r^2 = 0,7986$, $p = 0,0005$).

Graf 20: Regresní model lineární závislosti počtu importovaných zásilek nosorožců v letech 2000 – 2009.

Počet importovaných zásilek nosorožců se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšuje, trend však není statisticky průkazný ($p = 0,1554$).

5 Diskuze

5.1 Obchod se všemi exempláři savců

Z výsledků diplomové práce vyplývá, že nejčastějšími exportovanými skupinami CITES savců z EU byly ve sledovaném období šelmy (29 %), primáti (27 %) a chobotnatci (25 %) – a to z celkového počtu 11 005 obchodních zásilek. Tento jev vypovídá o značné atraktivitě daných řádů z hlediska obchodu. Na začátku sledovaného období bylo exportováno nejméně zásilek, nejvíce naopak v roce 2009, což značí vzrůstající trend obchodu. Dle databáze „CITES Trade Data Dashboards“ (CITES, 2013s), která sleduje trendy v obchodu s CITES exempláři podle mezinárodní Úmluvy CITES, byly trendy v exportu exemplářů CITES savců následující: v letech 2001 – 2005 obchod se savci mírně narůstal, v letech 2006 – 2010 narůstal již výrazně, přičemž nejmarkantnější byl obchod s rohy a řezbami ze slonoviny. Výsledky mé práce tedy korelují s trendy uváděnými mezinárodní databází CITES, ve které jsou obchodní transakce ze všech zemí světa, které se staly signatáři Úmluvy CITES.

Hlavními dováženými skupinami CITES savců do EU dle počtu importních zásilek byly ve 40 % šelmy, ve 20 % primáti a v 15 % chobotnatci. Nejvíce importních zásilek bylo uvedeno za rok 2009, trend v obchodu tedy mírně narůstal, avšak v jednotlivých letech byly zaznamenány mírné výkyvy v počtu obchodních zásilek. Dle databáze „CITES Trade Data Dashboards“ (CITES, 2013s) byly trendy v exportu exemplářů CITES savců následující: v letech 2001 – 2005 obchod se savci výrazně narůstal, a to především u obchodu s řezbami ze slonoviny, živými exempláři, kůžemi a loveckými trofejemi; v letech 2006 – 2010 mírně poklesl. Výsledky mé diplomové práce v případě trendů importovaných CITES savců nekorelují s trendy uváděnými mezinárodní databází CITES.

Nijman (2010) ve své studii uvádí, že v letech 1998 – 2007 bylo exportováno 400 000 CITES savců.

U obou hlavních skupin hodnocených v této práci bylo sledováno zvýšení legálního obchodu v letech 2000 – 2009. Zajímavé by bylo zohlednění nelegálního obchodu, ovšem ilegální obchod není předmětem této studie a zdrojové informace

nejsou zcela dostupné a dostačující. Dle Říhové (2013) data o zabavených exemplářích tvoří cca 10 % celkového nelegálního obchodu.

Legální obchod s CITES savci pravděpodobně v následujících letech nebude výrazně stoupat, neboť každý rok se zlepšuje ochrana ohrožených živočichů i rostlin. Problémem však stále zůstává nelegální obchod, který společně s destrukcí a znečišťováním přírodních stanovišť ohrožuje volně žijící divoké populace chráněných savců. Důležitým faktorem v budoucí ochraně přírody je potlačení vysoké míry korupce v rozvojových zemích. Úmluvě CITES je taktéž vyčítána byrokracie, a to jak na mezinárodní, tak evropské úrovni.

5.2 Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů

Z Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 vyvezeno 208 obchodních zásilek v celkovém počtu 1290 exemplářů. Dle databáze „CITES Trade Database“ (CITES, 2013t), ve které jsou všechny hlášené transfery CITES exemplářů, se vyvezlo ve stejném období 951 obchodních zásilek do celého světa, přičemž hlavními exportovanými druhy byly *Pan troglodytes* (477 zásilek), *Pongo pygmaeus* (161 zásilek) a *Gorilla gorilla* (119 zásilek). Při porovnání mých výsledků a záznamů z „CITES Trade Database“ vyplývá, že z Evropské unie odešla 1/5 všech obchodních zásilek. Téměř se shodují i nejčastější vyvážené druhy – ve výsledcích této práce uvádím na prvních třech místech druhy *Pan troglodytes*, *Pongo pygmaeus* a *Hylobates lar*.

Do Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 dovezeno 243 obchodních zásilek v celkovém počtu 16 471 exemplářů. Dle databáze „CITES Trade Database“ (CITES, 2013t) se dovezlo ve stejném sledovaném období 904 obchodních zásilek. Hlavními dováženými druhy byly opět *Pan troglodytes* (450 zásilek), *Pongo pygmaeus* (139 zásilek) a *Gorilla gorilla* (119 zásilek). Při srovnání mých výsledků a záznamů uváděných v „CITES Trade Database“ vyplývá, že do EU putovala více jak ¼ všech obchodních zásilek. Hlavní dovážené druhy z „CITES Trade Database“ se shodují s výsledky uváděnými v této diplomové práci.

5.3 Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců

Z Evropské unie bylo v letech 2000 – 2009 vyvezeno 211 obchodních zásilek v celkovém počtu 421 exemplářů, přičemž nejčastěji vyváženými nosorožci z hlediska počtu obchodních zásilek byly *Rhinocerotidae spp.*, *Diceros bicornis* a *Rhinoceros unicornis*. Záznamy uvedené v „CITES Trade Database“ (CITES, 2013t) vykazují 1032 exportních zásilek. Nejvíce se obchodovalo s druhy *Ceratotherium simum* (706 zásilek), *Diceros bicornis* (127 zásilek) a *Rhinoceros unicornis* (83 zásilek). Z výše uvedeného vyplývá, že 1/5 veškerých zásilek byla vyvezena z EU. Hlavní exportované druhy nosorožců prezentovaných v této práci odpovídají druhům nosorožců z „CITES Trade Database“.

Do Evropské unie bylo ve sledovaném období dovezeno 239 obchodních zásilek v celkovém počtu 1056 exemplářů, přičemž v přehledu nejčastěji dovážených druhů CITES nosorožců jsou následující druhy – *Ceratotherium simum*, *Rhinocerotidae spp.* a *Diceros bicornis*. Podle „CITES Trade Database“ (CITES, 2013t) bylo importováno 713 obchodních zásilek do celého světa, přičemž se jednalo především o druhy *Ceratotherium simum* (472 zásilek), *Diceros bicornis* (127 zásilek) a *Rhinoceros unicornis* (83 zásilek). Při porovnání mých výsledků a záznamů z „CITES Trade Database“ vyplývá, že do Evropské unie bylo importováno 34 % všech obchodních zásilek.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo vyhodnocení mezinárodního obchodu s vybranými skupinami CITES savců se zaměřením na lidoopy a nosorožce mezi Evropskou unií a třetími zeměmi v letech 2000 – 2009 dle výročních zpráv CITES EU.

Ve sledovaném období byla Evropská unie největším dovozcem CITES savců z volné přírody, přičemž jako importní země byly uváděny nejčastěji rozvojové země. U obou hlavních skupin hodnocených v této práci bylo sledováno zvýšení legálního obchodu, který bude pravděpodobně stoupat i v následujících letech, ne však výrazně, neboť každý rok se zlepšuje ochrana volně žijících živočichů i planě rostoucích rostlin. Problémem stále zůstává nelegální obchod, který není předmětem této studie.

Nejčastějšími exportovanými skupinami CITES savců z EU byly ve sledovaném období šelmy (29 %), primáti (27 %) a chobotnatci (25 %). Na začátku sledovaného období bylo exportováno nejméně zásilek, nejvíce naopak v roce 2009, což vypovídá o vzrůstajícím trendu obchodu.

Hlavními dováženými skupinami CITES savců do EU dle počtu importních zásilek byly šelmy (40 %), primáti (20 %) a chobotnatci (15 %). Nejvíce zásilek bylo importováno v roce 2009. Ve sledovaném období byl sledován vzrůstající trend, avšak v jednotlivých letech byly zaznamenány mírné výkyvy v počtu obchodních zásilek.

Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů – vývoz z EU

1. Počet exportovaných zásilek lidoopů se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšoval, trend však není statisticky průkazný. Celkový počet vyvezených obchodních zásilek byl 208, a to v celkovém počtu 1 290 exemplářů.
2. Hlavními druhy byly *Pan troglodydes* (90 obchodních zásilek)
Pongo pygmaeus (38 obchodních zásilek)
Hylobates lar (30 obchodních zásilek).
3. Nejčastějšími obchodovanými typy exemplářů byly: exemplář/vzorek (81 %) a živý exemplář (16 %).
4. Hlavními zeměmi dovozu byly USA (18 %), Švýcarsko (12 %) a Čína (8 %). Hlavními zeměmi vývozu byly Německo (33 %), Nizozemí (19 %) a Velká Británie (14 %).
5. Nejčastěji uváděným původem exemplářů byly chovy v zajetí (75 %).

Obchod se všemi exempláři CITES lidoopů – dovoz do EU

1. Počet importovaných zásilek lidoopů se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšoval, trend však není statisticky průkazný. Celkový počet dovezených zásilek byl 243, a to v celkovém počtu 16 471 exemplářů.
2. Hlavními druhy byly *Pan troglodydes* (139 obchodních zásilek)
Pongo pygmaeus (14 obchodních zásilek)
Gorilla gorilla (10 obchodních zásilek).
3. Nejčastějšími obchodovanými typy exemplářů byly: exemplář/vzorek (98 %) a živý exemplář (1 %).
4. Hlavními zeměmi dovozu byly Německo (44 %), Velká Británie (14 %) a Francie (12 %). Hlavními zeměmi vývozu byly Švýcarsko (20 %), USA (19 %) a Taiwan (6 %).
5. Nejčastěji uváděným původem exemplářů byly chovy v zajetí (52 %).

Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců – vývoz z EU

1. Trend počtu exportovaných zásilek nosorožců v letech 2000 - 2009 je statisticky významně rostoucí. Celkový počet vyvezených obchodních zásilek byl 211, a to v celkovém počtu 421 exemplářů.
2. Hlavními druhy byly *Rhinocerotidae spp.* (104 obchodních zásilek)
Diceros bicornis (52 obchodních zásilek)
Rhinoceros unicornis (31 obchodních zásilek).
3. Nejčastějšími obchodovanými typy exemplářů byly: řezby (83 %), rohy (6 %) a živé exempláře (6 %).
4. Hlavními zeměmi dovozu byly Čína (26 %), USA (24 %) a Taiwan (17 %). Hlavními zeměmi vývozu byly Velká Británie (52 %), Francie (18 %) a Německo (14 %).
5. Jako nejčastější původ bylo u exemplářů uváděno, že pocházející z doby, kdy nebyli nosorožci řazeni v Přílohách Úmluvy CITES (69 %).

Obchod se všemi exempláři CITES nosorožců – dovoz do EU

1. Počet importovaných zásilek nosorožců se v průběhu let 2000 – 2009 zvyšoval, trend však není statisticky průkazný. Celkový počet dovezených zásilek byl 239, a to v celkovém počtu 1 056 exemplářů.

2. Hlavními druhy byly *Ceratotherium simum* (164 obchodních zásilek)
Rhinocerotidae spp. (36 obchodních zásilek)
Diceros bicornis (19 obchodních zásilek).
3. Nejčastějšími obchodovanými typy exemplářů byly: ostatní (60 %), trofeje (19 %), řezby (10 %) a živé exempláře (7 %).
4. Hlavními zeměmi dovozu byly Velká Británie (19 %), Německo (17 %) a Španělsko (9 %). Hlavními zeměmi vývozu byly JAR (64 %), USA (10 %) a Švýcarsko (5 %).
5. Nejčastějším původem exemplářů byla volná příroda (64 %).

7 Seznam použité literatury

Alkemade, R., van Oorschot, M., Miles, L., Nellemann, C., Bakkenes, M., Brink, B. (2009): GLOBIO3: A Framework to Investigate Options for Reducing Global Terrestrial Biodiversity Loss. *Ecosystems* 12, stránky 374 - 390.

Alves, R. R. N., Souto, W. M. S., Barboza, R. R. D (2010): Primates in Traditional Folk Medicine: a World Overview. *Mammal* 40 (2), stránky 155 – 180.

Ammann, K. (2011): The Vietnamese and Rhino Horn – a Dealer Speaks. *Swara*, October-December, stránky 33 – 37.

Ayling, J. (2012): What Sustains Wildlife Crime? Rhino Horn Trading and the Resilience of Criminal Networks. Transnational Environmental Crime Project, Australian National University, Canberra.

Bailey, C. (2010): The Relationship Between Palm Oil and the Sumatran Orangutan. Research Paper LS 690.

Benitez-Lopez, A., Alkemade, R., Verwij, P. A. (2010): The Impacts of Roads and Other Infrastructure on Mammal and Bird Populations: A Meta-Analysis. *Biological Conservation* 143 (6), stránky 1307 – 1316.

Blaine, S. (2012): South Africa's Rhino Population Dwindles. *Business Day* 17.

Burn, R. W., Underwood, M. F., Blanc, J. (2011): Global Trends and Factors Associated with the Illegal Killing of Elephants: A Hierarchical Bayesian Analysis of Carcass Encounter Data. *PLoS ONE* 6 (9), stránky 241 – 265.

Caldecott, J., Miles, L. (2005): *The World Atlas of Great Apes & Their Conservation*. UNEP World Conservation Monitoring Centre. University of California Press, Berkeley, USA.

Cardamone, T. (2012): Ivory and Insecurity: The Global Implications of Poaching in Africa. Testimony by the Managing Director of Global Financial Integrity to the United States of America Senate Foreign Relations Committee Hearing, Washington, DC.

Carruthers, J. (2008): Wilding the Farmor Farming the Wild? The Evolution of Scientific Game Ranching in South Africa from the 1960s to the Present. Transactions of the Royal Society of South Africa 63, stránky 160 – 181.

Cousins, J. A., Sadler, J. P., Evans, J. (2010): The Challenge of Regulating Private Wildlife Ranches for Conservation in South Africa. Ecology and Society 15, stránky 28 – 49.

Drury, R. (2009): Reducing Urban Demand for Wild Animals in Vietnam: Examining the Potential of Wildlife Farming as a Conservation Tool. Conservation Letters 2 (6), stránky 263 – 270.

Engler, M., Parry-Jones, R. (2007): Opportunity or Great? The Role of the European Union in Global Wildlife Trade. Brusel, Belgie, TRAFFIC Europe.

Finckenauer, J. O. (2005): Problems of Definition: What is Organized Crime? Spring 8 (3), stránky 63 – 83.

Hall-Martin, A. J., Castley, J. G. (2003): The Status of the Black Rhinoceros (*Diceros bicornis*) on Private Land in South Africa in 2001. Pachyderm 34, stránky 24 – 33.

Hockings, K. and Humle, T. (2009): Best Practice Guidelines for the Prevention of Conflict Between Humans and Great Apes. IUCN/SSC Primate Specialist Group (PSG), Gland, Switzerland.

Karesh, W. B., Cook, R. A., Bennett, E. L., Newcomb, J. (2005): Wildlife Trade and Global Disease Emergence. Emerging Infectious Diseases 11, stránky 1000 – 1002.

Klouček, O., Kučera, J. (2011): Dvouroční zpráva o legislativních, regulativních a administrativních opatřeních za období 2009 – 2010. Ministerstvo životního prostředí, Praha.

Kučera, J. (2011): Informace pro veřejnost k provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a souvisejících právních předpisů. Ministerstvo životního prostředí, Praha.

Martin, E. B., Vigne, L. (2003): Trade in Rhino Horn from Eastern Africa to Yemen. *Pachyderm* 34, stránky 75 – 88.

Martin, E. B., Vigne, L., Allan, C. (1997): *On a Knife's Edge: The Rhinoceros Horn Trade in Yemen*. TRAFFIC International, Cambridge, United Kingdom.

Milliken, T., Shaw, J. (2012): *The South Africa – Viet Nam Rhino Horn Trade Nexus: A Deadly Combination of Institutional Lapses, Corrupt Wildlife Industry Professionals and Asian Crime Syndicates*. TRAFFIC, Johannesburg, South Africa.

Nellemann, C., Newton, A. (2002): *The Great Apes – the Road Ahead*. United Nations Environment Programme, UNEP-WCMC, GRASP, GRID-Arendal, Norsko.

Nellemann, C., Miles, L., Kaltenborn, P. B., Virtue, M., Ahlenius, H. (2007): *The Last Stand of the Orangutan. State of Emergency: Illegal Logging, Fire and Palm Oil in Indonesia's National Parks*. United Nations Environment Programme, UNEP-WCMC, GRASP, GRID-Arendal, Norsko.

Nellemann, C., Redmond, I., Refisch, J. (eds.) (2010): *The Last Stand of the Gorilla – Environmental Crime and Conflict in the Congo Basin. A Rapid Response Assessment*. United Nations Environment Programme, UNEP-WCMC, GRASP, GRID-Arendal, Norsko.

Nellemann, C., INTERPOL Environmental Crime Programme (2012): *Green Carbon, Black Trade*. United Nations Environment Programme, UNEP-WCMC, GRASP, GRID-Arendal, Norsko.

Nijman, V. (2009): *An Assessment of Trade in Gibbons and Orangutans in Sumatra, Indonesia*. TRAFFIC Southeast Asia, Petaling Jaya, Selangor, Malaysia.

Nijman, V. (2010): *An Overview of International Wildlife Trade From Southeast Asia*. *Biodivers Conserv* 19, stránky 1101 – 1114.

Roe, D. (2008): *Trading Nature: A Report, with Case Studies, on the Contribution of Wildlife Trade Management to Sustainable Livelihoods and the Millenium Development Goals*. Cambridge, UK: TRAFFIC International; and Gland, Switzerland: WWF International.

Rosen, G. E., Smith, K. F. (2010): Summarizing the Evidence on the International Trade in Illegal Wildlife. *Ecohelth* 7 (1), stránky 24 – 32.

Říhová, P. (2013): nepublikováno. Česká inspekce životního prostředí.

Scanlon, J. E. (2012): Ivory and Insecurity: The Global Implications of Poaching in Africa. Secretary-General of CITES to the United States of America Senate Foreign Relations Committee Hearing, Washington, DC.

Schneider, J. (2008): Reducing the Illicit Trade in Endangered Wildlife: The Market Reduction Approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 24, stránky 274 – 295.

Scholtz, S. M. P. (2012): The Survival of the Rhinos South Africa, for South Africa –a Critical Approach. Carbon Footprint and Sustainability Consultant, Krugersdorp.

Soorae, P. S. (ed.) (2010): Global Re-introduction Perspectives: Additional Case-Studies from around the Globe. IUCN/ SSC Re-introduction Specialist Group, Abu Dhabi.

Stiles, D., Redmond, I., Cress, D., Nellemann, C., Formo, R. K. (eds). (2013): Stolen Apes – The Illicit Trade in Chimpanzees, Gorillas, Bonobos and Orangutans. A Rapid Response Assessment. United Nations Environment Programme, UNEP-WCMC, GRASP, GRID-Arendal, Norsko.

Still, J. (2003): Use of Animal Products in Traditional Chinese Medicine: Environmental Impact and Health Hazards. *Medicine* 11, stránky 118 – 122.

Talukdar, B. K. (2003): Importance of Anti-poaching Measures towards Successful Conservation and Protection of Rhinos and Elephants, North-eastern India. *Pachyderm* 34, stránky 59 – 66.

Vaughan, A. (2012): Affluent Vietnamese Driving Rhino Horn Poaching in South Africa, Report Warns. *The Guardian*, 23.

Visconti, P., Pressey, R. L., Giorgini, D., Maiorano, L., Bakkenes, M., Boitani, L., Alkemade, R., Falcucci, A., Chiozza, F., Rondinini, C. (2011): Future Hotspots of Terrestrial Mammal Loss. *Phil. Trans. R. Soc. B.* 366 (1578), stránky 2693 – 2702.

Williams-Leader, N. (1992): *The World Trade in Rhine Horn: A Review*. TRAFFIC International, Cambridge, United Kingdom.

Internetové zdroje

AOPK. Agentura přírody a krajiny České republiky (2013a): Obecné informace o CITES. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr/!ut/p/c5/DcpBjOlwAEDRs8wBTCu1qEsKwYAoaChWNgQYhQpSZtpimdMP-clbfZCDpaGceFMqLoayBwzkdhFHlz328QYeUoRhckTIIdS14A6CEORNl6rlvLFaGk-cPI7AWvIHNg8UofCYRT3h7Moz47uzX0-C0 Bbl3s1tHMcR9uz7Xyin6mSVFrJ-eKrx9yM9A2xQ7ekGebR-T3duoOH4yqokEiYeqSFhtla93tV1K8wf9r-VQdtgstOEVNOhTlMfX-2riV3urt_gXHhH5elrvk!/?sentByLeftNavigation=true>

AOPK. Agentura přírody a krajiny České republiky (2013b): Jak CITES funguje? [cit. 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr/!ut/p/c5/DcpLcolwAADQs3iCRPIRlqkQEKKxijlhh0wEsGQwSKUJLT6_ztg8U4K0v51aXz9b2ZQcuoKBfIpEe4QTD8lQI3O0zxD6yrQNDCGJQ6M5W75lf1Eh8y359dmrkFDjXcZ1oVvJA4HprVDzHJDIE8l-s7Timi2okDnj4mSIHBLVW9l7nk_Qp5kN7TqlehUaTxbPLWbvmz-zo0WuGSdDDt393oyMd0mf1ExPhwhvKUF5tqusee7xz2lOldoYr8DBq9QJj2lgk/?sentByLeftNavigation=true>

AOPK. Agentura přírody a krajiny České republiky (2013c): CITES v Evropské unii a České republice. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr/!ut/p/c5/DcrLjolwFADQb-EDmlZrUZa3tD4KjhFLeGwMCISAwAKTPx7zdkeXOKvrpruphrvfVc9cY5L_3yljwFbswXZaMrllkop8DSckxXBCpfm2V--M8uvLpAW_gUUN-fr4ufvNbO-UlmKuVVIKW2CI8np1KibWVHowt706yjaCjfpNoEXOwsYkvcoeeZQ8TicQMNYgrlYFpvm1>

[cTX-6ZBdatmLaOosiV9h5d0GFF8Dank5S-
rOXgeHmzhfQDbGSiD/?sentByLeftNavigation=true](http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr/!ut/p/c5/DcpRkkMwAADQs_QAJtGgfNikili7Q0nzY9htE9WIO1K6Tt_O-31AgLehmTvZ6G4cmhvgQDh1xr48m9oWDAtkwyg5lj847rfQhSAGQt7G9j0r_j098ZguOOJqWgPrWiAUJyWjwcLIPs-kLv3CdImjmTZgDgf0x0i76TNKcPV7fxxsKgsY76rZD8s_RcZA6i31abfmrXAPpfpAS8hO87Ci_oly03nU1rD-ty3zrFyJC26eJvb0mTieMrlxJnncb8C9P21eBYQdQg!!/?sentByLeftNavigation=true)>

AOPK. Agentura přírody a krajiny České republiky (2013d): Vědecký orgán CITES. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr/!ut/p/c5/DcpRkkMwAADQs_QAJtGgfNikili7Q0nzY9htE9WIO1K6Tt_O-31AgLehmTvZ6G4cmhvgQDh1xr48m9oWDAtkwyg5lj847rfQhSAGQt7G9j0r_j098ZguOOJqWgPrWiAUJyWjwcLIPs-kLv3CdImjmTZgDgf0x0i76TNKcPV7fxxsKgsY76rZD8s_RcZA6i31abfmrXAPpfpAS8hO87Ci_oly03nU1rD-ty3zrFyJC26eJvb0mTieMrlxJnncb8C9P21eBYQdQg!!/?sentByLeftNavigation=true>

APE NEWS (2013): Crimes Against Apes. (2006). [cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://chimprescue.wordpress.com/2006/11/>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013a): What is CITES? [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/disc/what.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013b): The CITES Sekretariat. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/disc/sec/index.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013c): The Structure of CITES. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/disc/org.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013d): Resolution Conf. 14.2 – CITES Strategic Vision: 2008-2013.[cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/res/14/14-02.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013e): How CITES Works? [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/disc/how.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013f): Appendices I, II and III. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/app/appendices.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013g): Progress Report for CoP 15: Monitoring of Illegal Hunting In Elephant Range States. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/cop/15/doc/E15-44-02.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013h):MIKE: Monitoring the Illegal Killing of Elephants. CITES MIKE Programme. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/common/prog/mike/brochure.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013i): Fourth African Elephant Meeting, Gigiri, Kenya 26-27 April 2012: Summary Record. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.cites.org/eng/prog/MIKE/reg_meet/AEM4/AEM4_summary_record_EN.pdf>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013j). What Is ETIS? [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/prog/ETIS/index.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013k). Trends and Factors Associated with the Illegal Killing of Elephants (CoP 15 Inf.41). [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/common/cop/15/inf/E15i-41.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013l). Monitoring of Illegal Trade In Ivory and Other Elephant Specimens. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/cop/13/doc/E13-29-2.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013m). The Elephant Trade Information System (ETIS) and the Illicit Trade

in Ivory: A report to the 13th Meeting of the Conference of the Parties to CITES. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/common/cop/13/inf/E13-29-2A.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013n). Great Apes. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/eng/prog/ape.php>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013o). CITES/GRASP Orangutan Technical Mission, Indonesia. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.cites.org/common/prog/ape/ID_mission06.pdf>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013p). Information Paper on the Enforcement Effort by the Republic of Indonesia. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/common/cop/14/doc/E14-50A02.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013q). CITES/GRASP Orangutan Technical Missions, Thailand and Cambodia. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.cites.org/common/cop/14/doc/E14-50A01.pdf>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013r). CITES/GRASP Orangutan Technical Missions, Malaysia. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.cites.org/common/prog/ape/MY_mission.pdf>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013s): CITES Trade Data Dashboards. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://dashboards.cites.org/>>

CITES. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (2013t): CITES Trade Database. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.unep-wcmc-apps.org/citestrade/expert_accord.cfm?CFID=49988804&CFTOKEN=28992588>

ČiŽP. Česká inspekce životního prostředí (2013): Kontrola a možné sankce. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.cizp.cz/CITES/Kontrola-a-mozne-sankce>>

European Commission (2013a): EU Wildlife Trade Legislation. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm>

European Commission (2013b): Ohrožené druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES). [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l11023_cs.htm>

IUCN. International Union for Conservation of Nature (2013): Africa's Rhinos Face, Worst Poaching Crisis in Decades. (2011). [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.iucn.org/media/news_releases/?7167/Africas-Rhinos-face-worst-poaching-crisis-in-decades>

IUCN Red List. The IUCN Red List of Threatened Species (2013a): *Ceratotherium simum*. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.iucnredlist.org/details/summary/4185/>>

IUCN Red List. The IUCN Red List of Threatened Species (2013b): *Diceros bicornis*. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.iucnredlist.org/details/6557/0>>

IUCN Red List. The IUCN Red List of Threatened Species (2013c): *Diceros bicornis ssp. longipes*. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.iucnredlist.org/details/39319/0>>

Kučera, J. (2009): CITES – základní informace. Ministerstvo životního prostředí, Praha. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/umluva_o_mezinarodnim_obchodu/\\$FILE/OMOB-co_je_cites-20090324.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/umluva_o_mezinarodnim_obchodu/$FILE/OMOB-co_je_cites-20090324.pdf)>

Kučera, J. (2011): INFORMACE pro veřejnost k provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a souvisejících právních předpisů EU a ČR. Ministerstvo životního

prostředí, Praha. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.cizp.cz/files/=3186/INFO_pro_obchod_verze_9c-20110524.pdf>

MŽP. Ministerstvo životního prostředí (2013a): CITES – obchod s ohroženými druhy. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy>

TRAFFIC. The Wildlife Trade Monitoring Network (2013a): Rhino Poaching Deaths Continue to Increase in South Africa. (2012). [cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.traffic.org/home/2012/1/12/rhino-poaching-deaths-continue-to-increase-in-south-africa.html>>

TRAFFIC. The Wildlife Trade Monitoring Network (2013b): TRAFFIC's Engagement on African Rhinoceros Conservation and the Global Trade in Rhinoceros Horn. [cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.traffic.org/rhinos/>>

TRAFFIC. The Wildlife Trade Monitoring Network (2013c): Rhino Horn Smuggler Arrested in Viet Nam.[cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.traffic.org/seizures-journal-legacy/2008/6/6/rhino-horn-smuggler-arrested-in-viet-nam.html>>

TRAFFIC. The Wildlife Trade Monitoring Network (2013d): „Loose horns“, Surging Demand and Easy Money Create „Perfect Storm“ for Rhino Poaching. (2012). [cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.traffic.org/home/2012/8/21/loose-horns-surging-demand-and-easy-money-create-perfect-sto.html>>

TRAFFIC. The Wildlife Trade Monitoring Network (2013e): South African Delegates Visit Viet Nam to Address Illegal Rhino Horn Trade(2010). [cit. 2013-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.traffic.org/home/2010/10/20/south-african-delegates-visit-viet-nam-to-address-illegal-rh.html>>

UNEP-WCMC. United Nations Environment Program – World Conservation Monitoring Centre (2013): Support to CITES. [cit. 2013-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unep-wcmc.org/support-to-cites-419.html>>

Právní legislativa

Nařízení Komise (EU) č. 101/2012 ze dne 6. února 2012, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.

Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.

Úmluva CITES. Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, 1973.

Zákon č. 100/2004 Sb. Zákon o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy).

Statistické vyhodnocení

Program Statistica 9.1, verze 9.2.0000. Statsoft.

8 Přílohy

Vědecký název	Český název
<i>Gorilla gorilla</i>	gorila
<i>Hylobates agilis</i>	gibon tmavoruký
<i>Hylobates concolor</i>	gibon černý
<i>Hylobates hoolock</i>	gibon hulok
<i>Hylobates klossii</i>	gibon malý
<i>Hylobates lar</i>	gibon lar
<i>Hylobates leucogenys</i>	gibon bělolící
<i>Hylobates moloch</i>	gibon stříbrný
<i>Hylobates muelleri</i>	gibon Müllerův
<i>Hylobates pileatus</i>	gibon kápový
<i>Hylobates syndactylus</i>	siamang
<i>Pan paniscus</i>	bonobo
<i>Pan troglodytes</i>	šimpanz
<i>Pongo pygmaeus</i>	orangutan

Tab. 59: Vědecké a české názvosloví CITES lidoopů zmiňovaných v textu.

Vědecký název	Český název
<i>Ceratotherium simum</i>	nosorožec tuponosý
<i>Dicerorhinus sumatrensis</i>	nosorožec sumaterský
<i>Diceros bicornis</i>	nosorožec dvourohý
<i>Rhinoceros sondaicus</i>	nosorožec jávský
<i>Rhinoceros unicornis</i>	nosorožec indický

Tab. 60: Vědecké a české názvosloví CITES nosorožců zmiňovaných v textu.

	Příloha A	Příloha B
PRIMATES		
		<i>Primates spp.</i> (s výjimkou druhů zařazených v příloze A)
Hominidae	<i>Gorilla g. beringei</i>	
	<i>Gorilla gorilla</i>	
	<i>Pan spp.</i>	
	<i>Pongo p. abelii</i>	
	<i>Pongo pygmaeus</i>	
Hylobatidae		
	<i>Hylobatidae spp.</i>	
Rhinocerotidae	<i>Rhinocerotidae spp.</i> (s výjimkou poddruhu zařazeného v příloze B)	<i>Ceratotherium simum simum</i> (pouze populace v Jihoafrické republice a Svazijsku; všechny ostatní populace jsou zařazeny v příloze A. Výhradně za účelem umožnění mezinárodního obchodu s živými zvířaty na vhodná a přijatelná místa určení a obchodu s loveckými trofejemi. Všechny ostatní exempláře jsou považovány za exempláře druhu zařazeného v příloze A a obchod s nimi je podle toho regulován.)

Tab. 61: Zařazení lidoopů a nosorožců do Příloh CITES podle Nařízení Komise (EU) č. 1158/2012.